Schreib- u. Zeichnen-Materialien.
Gesangbücher.
Buchbinderei.

كتاب البيان

صنّفه ר׳ תנחום ב״ר יוסף

الملقب بالירושלמי

Judicum I–XII.

H. Osterspey, Prenzlauer-Str. 38.

Cap. I ist in [illegible] vollständig mitgetheilt –

f 4 II. 1.

ויעל מלאך יי מן הגלגל אל הבכים לם יכן (1)

אסם הדא אלמוצ'ע בוכים [illegible] פי הדה אלכרה

סמוה כדלך לאן [illegible] חין סמעו כלאם אלנבי כמא

קאל פי אכר הדה אלקצה ומתל הדא קולה פי

ספר יהושע ויעלו אותם אל (2) עמק עכור כמא

בינה הנאך וקאל אן מתלה איצ'א ויבאו עד

נחל אשכל. —

~~לכרהה~~ (?) in diesen Stellen, bei der Gelegenheit

7 f. 5

(2) אל fehlt im Texte Jos. 7.24

3. והיו לכם לצדים אסם אנדגמת פיה יא

וצורה (ו) [illegible] אי אנהם יכונון לכם [illegible]

ומתלה פי אלאנדגאם לשכים בעיניכם [illegible]

ואו ישכר ממסוכה אנדגמת פי אלפא. —

ו ist wahrscheinlich überflüssig, der Abschreiber [illegible] צדים

?, vielleicht [illegible]

7 f 6

9. בתמנת חרס מצפון להר געש [illegible]

[illegible] פי ספר יהושע

Ohne Zweifel zu lesen: וישלח יהושע את העם (vgl. Gesen.)

13. ויעבדו לבעל ולעשתרות אסמא אצנאם

[illegible] עלי צורה [illegible] לאן עשתרות

[illegible] פי [illegible] עלי מא בינת

[illegible] אלתפסיר ודלך [illegible] עשתרות

שמעשרות את בעליהן [illegible] הדה אלאצנאם

[illegible] עבדהם מנסובה לגרץ [illegible] או לגרץ

Chulin f. 84b [illegible]

אלאנביא [illegible] אלאמתאל עלי אלטרק אלאול
ולא תנכר אלמתנאסאת לביאן דלך ואטהארה
ענד אלכנענין מתל בככר הירדן יצקם המלך
או רבנה יהושע יעני [illegible] ורבא קולה
לנסות בם את ישראל הנה מן מעני
אלתגריב[*] מתל אשר לא נסתה כף רגלה, ויגאל
ללכת כי לא נִסָּה אי ליס [illegible] אלחרוב
ולא [illegible] ו[illegible] לטול אלזמאן ודלך
[illegible] רק למען דעת דורות בני
2. ישראל ללמדם מלחמה רק אשר לפנים
לא ידעום ו[illegible] רק [illegible] פי אלזמאן
ואיצא קולה לנסות בם את ישראל את
כל אשר לא ידעו [illegible] את ישראל
אשר לא ידעו [illegible] את כל [illegible]
עליה פי אלזמאן
10. וַתָּעָז יָדוֹ [illegible] ידה והו מן [illegible] אלמתלין
[illegible] ומנה יי' עזוז וגבור
16. גֹּמֶד אָרְכָּהּ [illegible] גרמידא
והו [illegible]

Ms. hebr. Mont [illegible] تشديده

[*] [illegible] Maimonides in More III 24 (Munk p. 52b) [illegible]
او يكون معنى נסותך [illegible]
[illegible] לא נסתה כף רגלה [illegible]
[illegible]
נסא (1) — 1 Sam 17.39 [illegible]

2.22 (ed. Schwarz p. ii) [illegible] Maimonides
ومعنى الامتحان منه [illegible] تسبيب ما [illegible]
ما في باطن الممتحن من القوة الى الفعل
[illegible] Auffassung Maimonides nicht kennt.

[illegible] יָדוֹ

[illegible] p. 10.

אלגדי עלי [illegible] ראינא אלצאבה [illegible]
דלך פי תלך אלאזמנה ותתעוד ללחרב
[illegible] (מבלהם?) ואלחרוב [illegible] פיהם
והדה הי [illegible] — vgl. 1 Sam. 12.11
14 וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם אסלמהם פי ידיהם מתל
כי צורם מכרם, וימכור יי' את סיסרא. —
18. כִּי יִנָּחֵם יְיָ מִנַּאֲקָתָם [illegible]
תבוא לפניך אנקת אסיר
מִפְּנֵי לֹחֲצֵיהֶם וְדֹחֲקֵיהֶם [illegible]
[illegible] וגם ראיתי את הלחץ [illegible] קדמי
ית דוחקא
19 לֹא הִפִּילוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם [illegible] לא הפילו
דבר [illegible] לם ירגעו ען [illegible] ולא יסקטוה
III.1. ואלה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְיָ לְנַסּוֹת
בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל [illegible]
[illegible]
[illegible] מלחמה [illegible]
[illegible]
[illegible]

[*] [illegible] Maimonides, More III c. 29. (ed. Munk p. 63b)
vgl. auch III c. 46 (p. 101b) [illegible]
قد نقلت التوراة كما شرح אונקלוס [illegible]
قبط مصر كانوا يعبدون [illegible] von den Juden [illegible]

فيالكم [illegible] plus [illegible]

[illegible] وجزئياتها

מִתַּחַת לְמַדָּיו תפסירה מן מדו בד ומתלה

שירד על פי מדותיו אלטויל תפסירה לבנה גוע

באלתפסיר עדני באלואו ואלתפ והדא באלתדביר

22. וַיָּבֹא גַּם הַנִּצָּב אַחַר הַלַּהַב מענאה אן

אלנצאב דכל מע אלשפרה נקד אסמירה

אלשפרה להבת פי עולה] ולהבת חניתו והו ||]

מן כביר יארץ אפראה אלחרב אלחק על

אלפתח

24. אַךְ מֵסִיךְ הוּא אֶת רַגְלָיו בחדיה ען

אלתברז לאן רגליו יכני בהא ען אלסאה

מ'ל אן שער אלעאנה ושער הרגלים

בואכ
ואמא מסיך ~~כ'ל~~ מענאה אלתגטיה ואלסתר *

מתל ויאת קשות הנסך ואן כאן מתל

אלעין ~~והו פי מעני~~ כמא פי דיוד אן

וידד יעקב נזיד פאל מתל אלעין והו פי

מעני ~~בזיד~~ נזיד ויזוב אלזאי אן יכון

מעני מסיך על הדא אלוגה אלזאי

דב ואפראג מתל הפסל בסך חרש אי

דבה ואפרגה ואלולאתאן מעל כנסיה

3

ען אלתגבר

וַיָּחִילוּ עַד בּוֹשׁ מענאה אלצבר ואלאנתצאר. 25.

מתל וַיָּחֶל (מֹשֶׁה) עוד שבעת ימים ואמא

עד בוש פמענאה אלכתר ואלאנתצאר

פי] בששמשה פשרחה פבבבו על 12.

אן אסתבטוה

26. עַד הִתְמַהְמְהָם בין ואי תלבתוא אי

חין אנתצארהם לה פי תלך אלסאעה

פאן הו והרב מן בינהם

וְהוּא עָבַר אֶת הַפְּסִילִים וַיִּמָּלֵט הַשְּׂעִירָתָה

אסמא מואצע

30. וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ שְׁמוֹנִים שָׁנָה הדה

מתל אלדי גלה ירידה עלי תמאם תמאנין

סנה מן בעד תלך אלארבעין ומן גמלה

הדה אלתמאנין אלתמניה עשר סנה אלתי

יקאל פיהא ויעבדו בני ישראל את עגלון

מלך מואב שמונה עשרה שנה ללעלה אלתי

דכרנאהא הנאך ונבסט דלך פי קצה יפתח

ופי ספר מלכים אלזאי

n.b. ואינתלא

* die Knechte oben bedeuten, daß dieses Wort gestrichen werden muß.

* ל

cf. I Sam. 24.4

* כ'ל ~~[illegible]~~

vielleicht [illegible] der (leichten) Schlag [illegible]

IV.4 אֵשֶׁת לַפִּידוֹת דבור חדה ונביה

ואלעאל ... פי מגדהא חרה וליס

כלונה ד אלנפוס ואנפעאלהן שחט ... ...

נפוסהם לרטובה אמזגתהן וברודתהא

ואלנסא ... פרגנת ... דבות

חרה ונפסהא כלדלך אסתחקת אלנביה

אלתי לא תצח אלא לאצח אלאמזגה ~~[illegible]~~

ואעדלהא ומן מסתחסן אלתאוילאת ואעטמהא

מטאבקה ואן לם יכן מוצע יסתחק

אלתאויל ולא הו יקצד פיה אסמיה דבירה

ומכאנהא כלפיד יאש ומסכנהא בין הרמה

ובין בית אל

תַּחַת תּוֹמֶר אי נכלה ... לברק

ונספתה ... בין (...) אבינועם מקדש

בפתלי אלמשבה לאחד בפתי משכבי

עור אהלות וקבמון ומענאה אלתרי

ואלפאל ומנה גשם נדבות תניף אלהים

והדה ... לא תניף ולא ... ...

עדו ואויבי יוי יכלו לדלק ניהם יוי

Tf.13. | mollities

l. نفوسهن

° denselben Ausdruck gebraucht Maimonides in bezug auf die Frauen More III. 48. p. 112b وما كان النسا يسرع عليهن الغضب لسهولة انفعالهن وضعف انفسهن +

(mull. ونكافة vehementia)

+ [Schreyer: Reizbarkeit ... Zuneigung ... in ... ... Wesen; Munk: facilement impressionnables et ayant l'âme faible] vgl. Sabbath 33b

נשים דעתן קלה עליהן Kidduschin 80b Aboda Sara 18b cf. Tosaphoth Chullin

2a Chuf. – ... איגרת השמד ... Chuf. ... ...

שבילו הנשים חסרות האמנה

? – – –

° תביב Detrimentum ?

4

את סיסרא ואת כל הרכב ואת כל המחנה

כן יאבדו כל אויביך יוי כנץ טהר אלמעני

לאסתגנא

לֵךְ וּמָשַׁכְתָּ בְּהַר תָּבוֹר ומעניה אלמדבר ואלחשר. 6.

ולאגמע ואצלה ... אלאן ... במשוך בקרן

היובל ומנה אל תמשכני עם רשעים ...

| תחשרני מעהם ולא תאכדני כי אגמעהם ומנה

משכו וקחו לכם צאן אי אגמעו ואמא ומשכתי

אליך אל נחל קישון את סיסרא פיחתמל

אן יכון מן הדא במעני אגמעהם אליך

ויחתמל אן יכון מן מעני וימשכו ויעלו

את יוסף במעני אסחבהם ... ... יכון

מפעולה תאניה והו קולה את סיסרא

10. וַיַּזְעֵק בָּרָק הדא ... ... ויזעק

ויאמר בגיבוה ... ויזעק סיסרא את כל

רכבו

15. ° וַיָּהָם יְיָ אֶת סִיסְרָא ... ...

ברק

הדה ... ... ~~[illegible]~~ ויהום

... ...

Ps. 28.3.

f.24.

2 M. 12.21.

v.13

° l. وكسره

~~l. ...~~

° 2 Kön. 22.15 Kri; die ... wie die ... Ps. 18.15 וַיְהֻמֵּם

Tf.15.

18 וַתְּכַסֵּהוּ בַּשְּׂמִיכָה משמלה פי ניע מן אנואע
אלאגטיה

19 נֹאד הֶחָלָב בגי אלזמר ואלה גאדרות היין

21 וַתָּשֶׂם אֶת הַמַּקֶּבֶת בְּיָדָהּ מטרקה
ושקהה ואנדבם נין בקב פי שדה אלקוף
והי אלתי סמוהא פי אלשירה הלמות עמלים
פטר נבין

22 וַתָּבוֹא אֵלָיו בַּלָּאט ~~חפיה~~ כפיה מן לאט
בת דבין ואתלה פי אלמעני לוטה בשמלה
פי מגליה מכביה ורקמה כאן מן לאטלא
לנער לאבשלום ~~ורא~~ אי ארכן בי
כדלך הפי בלאט ירפן קיל לילה
פשר

וַתִּתְקַע אֶת הַיָּתֵד בְּרַקָּתוֹ צורקת
אלותד פי צדגה וקיל סין הדה אלותד
הו מגזל אלחאיך

וַתִּצְנַח בָּאָרֶץ שנגרסת פי אלארץ ונתל אלטא
נקול פאה קיל פי „ותצנח מעל החמור" אנה מתל
ותפול מעל הגמל ופדלך קיל אלתרגום

ותגתרכיבת מעל חמרא חתי מא קאל פי
ותפול ואמר ותצנח בארץ פמע אן מענאה
נולת פי אלארץ שרחהא אלתרגום „ונעצת בארעא"
מתי והנה סלם מצב ארצא (גוב) בעיץ
בארעא

23 וַיַּכְנַע אֱלֹהִים בַּצַּעְהם בין ידיהם

V. 1.
וַתָּשַׁר דְּבוֹרָה יקאל סבחת וקאל אנשדת מן
שיר ינג נבהפ פי מא תגדם עלי וואסקה
הדה אלסמא לחקיה אלרגאל פלאנסאני אלמוזג
ללענפיה אלשרדיה לאן אלנפס אלנאטקה אדא
אשרק עליהא בוארק אלעקל מן זהה אלאג
אלחקיקי אלדי הו אללה אלעלי לוזד כל מוגוד
קיתו ותעידת וצאר להא תפיוז אלתבאת
ואנמחא מן בין ידיהא כל עדו וכל מאנע
ען אלמסיר ופאצה אול געוס אלאשרס פלדי
הו אלסטבא ועלה כל שרוה לסמאיה ולדה
שרואניה חואניה אלמעקר ענה קסטן (גב)
פאה נשין פי ספר איוב אלתגאניה מן זאת
פעלת שטבי מאת יי וקדוברים רק על בפש"ו

17.
שיר עביבו שבח vgl. Chotham Tochn. p. 174b
באמרו אז ישיר משה לירו לזי ואמר קו הרבצים
שבחו נדם די וסף נקחאו הלוים המפים בכנור
מוררים בסנין שקחוים והבלה שסנין שיר נגון וכו
כן נראה הניגונים מזורים וכו'

Ges. 26, 21 ff.
Ges. § 18.5
مِغْزَل الحائك ferrum textoris
VIII
1.16.

[illegible]

מלכים ירודנים סנה ורקאה בסר פי קצאן
אלמואצ׳ע רונים (רוזנים) וגרה.
~~[illegible]~~ אָנֹכִי לַיהֹוָה אָנֹכִי אָשִׁירָה . יאנכי אלתאניה
מזיה ~~[illegible]~~ גיר מחתאג׳ עליה פי אלמעני ואנמא הי
ללתאכיד חסב

4 בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה

7/7/19.

יגרון ה׳ + 2. Sam. 6.12. [illegible]

אדום דענד תכ׳רוג עלי סקיל אלמגאז מן
ויהי כי צעדו נושאי הארון ששה צעדים
ואלמעני חין טלה נורך ואשרק נורך יאיר
עלי יום מעמד הר סיני ופוניה דפר שעיר
ושדה אדום כמא קאל פי אלתורה וזרח
משעיר למו ואן הר סיני קריב משדה אדום
ושעיר ופיה ~~[illegible]~~ מן אלגאנב אלאכר
מן זהב אכבר כקאל חין אשתן נור אלחק עלי
סיני טלה ניה עלי קלוב אדום ומואב
אלמהאת ושתאן למוג פי קלוב פארן מן
אלגהה אלאכרי ואלסבב פי כתרת אלצ׳ע
אלבאהר עדים תגליאת רבאנית אלמשיה
אלמנדסין ואתה מרבבות קודש הדה

7 المحيرين . مع المحيدين

7.7.19 [illegible]

הדה פנה אלאנפס מן הדה אלאעדה ואלמתירין
ען אלחק מן שטה מעלון ועקור״ לם [illegible]
יגן להא הגר מן אלתסקיה סלבאים
אלתהשל אלגיר מתגלטע ואלדי יקוי הדא
אלתסקיה הו מלאדראק כמא נבין פי אלתנאלים
פי במזמור השמים מספרים כבוד
7 אל יגד קל אלמפרבין אלתגיין אמרו
בלבבכם על משכבכם ודומו סלה

2. בִּפְרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל מעניה כלמה
והתך מן ראשו לא יפרע ומנה כי פרעה
אהרן והי הנא אבתדא קולה צורה
התך חאל אלאמה ודלהם ואנקהרהם פי
זמאן סיסרא תם אמרת שירה אלתן תק
אלדי אסתנקדהם מן ידה והלכה ושעבה
פבאדרו ישראל קצד דלך נכלאו עצמאי צוין
דלהם ועקבהם קואת בהתנדב עם ברכו
יוי אלדי פי בהתנדב אמעני על

3 שִׁמְעוּ מְלָכִים הַאֲזִינוּ רֹזְנִים נ׳
~~[illegible]~~ קינה פי דבר אלפתאח אן [illegible]

[illegible]

[illegible] المحيرين [illegible] = assafacli [illegible]

[illegible]

וקהדהם

7

מלחמת אלשאהר

~~[illegible]~~ עלי שרח אלפאט' אלאיה וחקיקה מעניה
עלי תג'ליאת עקליה ומשאהדאת רוחאניה טאהרה
ומן חית' דלך אלמשהד אלעט'ים ואלאמר
אלרהיב ומתלת תלך אלדהשאת +
ואלמשאהדאת בהדה אלמאדה וגמר אלסחק
ומתלת [illegible] אלמג'אמע אלקלביה וג'מרת
אלגו אלג'סמאניה ען אחתמאלהא בעמומהא
אלארץ ותזלזלת לשדה מא ורד מן דלך
אלפיץ אלמעבר ענה באלמטר בקולו
דבר אתה ענבן ורשתפה וג' בקולה
ארץ רעשה גם שמים נטפו גם
עבים נטפו מים ג'. פסרת אלג'סמאניה
לעט'ים פיץ אלעלי חתי סקת ואלארואח
אלתי הי ג'ליה באלנסבה ללרוחאניה
אלמחצה קבלת מן אלפיץ בחסבהא
ואספאצת אלתרביה עלי מא דונהא ובדלך
אלעקול אלהיולאניה אלמשבהה באלג'באל
אלעאליה באלנסבה ללארואח אלמתנזלה
כ'ארת ופאצת לשדה לומע אלצ'יא אלטאהר

7 / 20.

אלעלו. גם

נזלו מפני יוי זה סיני וקד קיל כי אלג'באל
אלאול אנהם ישוטו אשר בזה מתל וזה.
אהבתי נהפכו לי ירוצ ואשר אהבתי וג'ירה
סיני מעני קולה תמאם כדלך קולה הנפי זה סיני
תקדירה מפני יוי אשר ירד על סיני או אשר
בסיני חסב מא יקתצ'יה אלמעני וקד יתאול ארץ
רעשה עלם אלנפס גם שמים נטפו באפראדהם
ומבסאטהם גם עבים נטפו מים אלמתוסטין
בין הדה אלטבקתין הרים נזלו מפני יוי
אלאנביא ואלסנהדרין אלתי תדרג אלהוראה
מנהם לסאיר אלטבקאת מתל והוריתיך אשר
תדבר ~~[illegible]~~ אי אן אלפיץ ואלאדראך אלנבוי
עם חינידֹ לג'מיע טבקאת ישראל מן
ראיס ומרווס מדבר ומתדבר וקד כאן
וצפת תבדל אלאדראך אלדי אדרכתה
מן אלמראדי אלתי כאנו אול פעד אלאמה
תם אנתקלו באולאדהם עלי אן ~~[illegible]~~ [אלסתבדו] דלך
אלעאה ואסתתגלו קמא סואהם בצ'אעת אחואלהם
ואנפסדת אראיהם פתסלטת עליהם אלאעדא.

מתרוס. [illegible]

7 f. 21

+ [illegible] אן אסתבדוא

ואן אלמעני אלמוגב ללענאיה אלאלאהיה אלמזלן

מן אלמצפין אלמעון עלי אלנצר ואלעז״ לך

עדמוה לדלך קאל בימי שמגר בן ענת

בימי יעל חדלו ארחות וג ומא אתצל

בדלך עלי מא יקין מן נזן אלגן

בִּטְפֵי מַיִם נקט מנהם אלמא ואלאמטאר ימן

אלנקט טפין וטפה ומנה יטפו ההרים

עסיס

6 חֲדְלוּ אֳרָחוֹת אמתנעת אלטרק אי p. 22.

מן שדה. אלטרק אמתנעת אלנאס אן יסירו

פי אלטרק ואן אצטרו עלי דלך צרורה

פליסלכו אלטרק אלמעוגה אלגיר מסתקימה

הו קולה והולכי בתיבות ילכו ארחות

עקלקלות

חָדְלוּ פְרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדֵלּוּ. אי אמתנעו. 7

אן יגימו פי קלאעהם אי ארבאצהם אעני גיר

מסורה מתל היהודים הפרזים היושבים

בערי הפרזות ומן הדא אלמעני איצא

צדקות פרזונו בישראל והו מחדוף

אשר פרזונו מתל משכבו פה נפין

עַד שַׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה אלשין מעני אשר

ואליא זאידה מתל המשפילי והמגביהי

ואלמעני עד אשר קמה דבורה

יִבְחַר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אָז לָחֶם שְׁעָרִים. 8

פעל ~~…~~ מאץ מן לחם את לוחמי והו מן

מלחמה ואלמעני אן אלקום למא תרכו עבאדה

+ durch die Sbppr. hat das Keere mutatum.

wird bei Saa p. 27 nicht ausgeschlossen

אלה ומאלו סלי עקידה אלאצנאם ואתכדו
להם מדאהב ואראו יחדתה מקדשה וקתו
הי פי צ׳יקה] וחורבו חתי פי דאכל
קראהם וקואדהם מתל באחד שעריך פהו
קולה לחם שערים תם דכרת מן צ׳רבהם
ועדם תאהבהם ללחרב ממא קהרהם אלעדו
ואגמאהם ודלהם חתי לא יוגד פי אלגמע
אלכתיר ואחד מתקלד בסלאח הו קולהא
מגן אם יראה ורמח בארבעים אלף
בישראל וקיל אן תבדיבה ארבעים אלף
אנהא תשיר עלי שבט אפרים אלתי

f.23

פאני מנהם וכאן עדד אגנאדהם חיניד
הדא אלעדד פנדבת עליהם בהדא אלקול
וקיל אן עדה אלאמה אן יקדמון פי מקדמה
גיושהם ארבעין אלף חאמלין אלסלאח ואלאתראס
וכאן אלעסכר מן וראהם בגמלתה וחתי
ולו האולאי אלמתקדמין לם יוגד להם תרס
ולא ~~רמח~~ רמח לשדה אלטעןי ואלקהר נ׳יר
קולה פי שאול ורחב*לא ימצא
בכל גבול ישראל ~~ו~~ פינת אלעדם

x*Vgl. [illegible] 496. 14 [illegible] צבי [illegible]

שנו [illegible] [illegible] III. p. 270 n. 3 [illegible] 1862 II 203 note [illegible] (Dan. 13.19 [illegible] והרש, [illegible] והרב, [illegible]

9

אלמתגלבין עליהם לא יתרכו צ׳אנע יקים פי
קלאדהם מתל חדאד וגירה לילא יצנע להם
סלאח אלסלאח

~~לבי לחוקקי ישראל כלאם~~ רכבי אתנות 10
צחורות פסר פיה שרק ומתלה צמר צחר
פי צפות אלגין ננ׳י

f.24

Vgl. Kimchi

יושבי על מדין קיל אנה מן מדיבה אי
בעד אלדל ואלאהאנה ואלקהריה צארו ירכבון
אלחיל ואלאתאן ~~אלאתן~~ ויגלסון פי קלאדהם מטמאנין
בעד אלכוף פמא קאלו פי חדלו פרזון
וזאן הלכי ארחות עקלקלות צארו ימשון
פי אלטרקאת באלראחה ואלמחאתה מן גיר
מזעג ולא מרוע* והולכי על דרך שיחו
וקיל ~~פי~~ פי יושבי על מדין אנה מעני חכם
מן דין והו מעטוף עלי חוקקי ישראל
והמתנדבים אלדי קעד כראהם ותאתתהם
או עדמהם מן אלמלה כצפרו רכבי אתנות
באלאשהר ואלאמר* ואחכאמהם נאסבה יתכלמון
קבא ועלנו ולו פי אלטרקאת מן גיר כוף ולא
גזע ולא מאנע וקיל אן שיחו אמר יעני

+ [illegible] מדין [illegible] מדין [illegible] Kimchi [illegible] פרזון [illegible] Kimchi [illegible] פרזון שם [illegible] פרזון שם

(1) l. [illegible]

+ [illegible]

f.25

+ ועמד

imperativ

הי פאלתי אלטרקאת פבהא מן נצבהם מן דלך
אלרוע ואלגזע מתל שיחו בכל נפלאותיו
וקיל אן שיחו מתל וכל שיח השדה אי יסירו
פי אלטרק בין אלאשגאר ואלקצבאן תפרג׳
ואנפסאח מן גיר פזע ולא צ׳יק לדלך אלמקצה
מקול מחצצים בין משאבים קיל פיה מן
חצץ ~~[illegible]~~ אלתי הי אלחצא ~~[illegible]~~ אי אלמואין
פי אלחצא בין מסאקי אלמא ירדמון אלמואתם
בתכסיר אלחצא וחגדה [illegible] גנד
אלחצא ותאיידה וקיל אן מחצצים מן התנה
החצים אי בדלא רמי עדימון אלסלאח
ולו פי אתרק צ׳יר ענדהם אלסלאח ולכן
פי חין אלתנאד ואלתרג׳ רמאי ~~[illegible]~~ תמול
אלסנפיק ואלמרחא אין יסירון יתפרגו
ואלקום ואלנשיג [illegible] מהם לסק וסרור יתלדדון
דקה ויבאידה אנקסאטהם ותפרגהם וקיל [illegible]
צ׳ותהם באלתשגיח ואלשכר ענד [illegible] אגתמאעהם
מן ויצא חצץ כלו * אי מגתמע ומנה
וקיל מתפסחין מן חץ אלצ׳א אי צ׳גידהם
ענד נסמה אלמיאה ואלדואח אלמסאקי [illegible]

ושקה הי ללאמן ורתה אלמאמרה עוץ אלגואר
ואלפסאד פיודו שרה תע׳ עלי ידי + מן
אלאו אלאחסאן

11 שם יתנו צדקות ה׳ אי צפי אפצ׳אלה וקיל
קיל הדא אלוצף פי ודצע צ׳ואח ונדב מתל
לתנות לבת יפתח
יגדו ירדו לשערים עם ה׳ אי חיניד
נזלו פי בלאדהם ואוטאנהם [יסתקרין] אימנין

f. 27. 14 מני אפרים אלה מגידה עלי מן
שרשם בעמלק אצ׳תצאלהם* לעמלק
פעל מתצל מן אסם שרש ומן מעני
ושרשך מארץ חיים אלמעני קלע אלשרשים
f. 28 ופי אלתקאט ואלמגיד ותשרש שרשיה
אי עדת עבדה ואבדלה יתבתת ודלך
מתל לא תזמר אלדי הו קטע אלזמורות
Gen. 13.12. וקיל אן מתלה דיאהל עד סדום מעניה
אלפה קלע אלפיאם ואלאנתקאל מרחלה* [בעד מרחלה]
אלי סדום וקיל מעניה מן אלתקרט ונצב אלפיאם
אי מד [illegible] פי תלך אלארץ הו ולמעניה
וקיל מרעי אלדואב והו יחתמל אלמעניין ומתל

Margin notes:
+ [illegible German note] ...
استئصالهم ? *
* فرحله ... [illegible]
استئصالهم * die [illegible] vgl. f 23. r(-1)
والنشّاب et sagittae
اجتماعهم
* [illegible] Thesaur. I 511

~~[illegible]~~

نبه عن סיסרא الذى انطلق هاربا راجلا
فى الخنادق كما بين ذلك فى النص وقيل
ان الاشارة به عن יששכר الذى تبعو
ברק ومشق مع اثره مثل וכל העם אשר
ברגליך

f. 30. ע) גְּדוֹלִים חִקְקֵי לֵב رسوم القلوب مثل
במחוקק במשענותם اى عظيمى الاهتمام
بالافكار المرسومة فى قلوبهم وفى التحرير قالت
חקרי לב وهو البحث والنظر وهو بلا شك
صادر عن جودة الفكر فهما فى المعنى واحد

16. בֵּין הַמִּשְׁפְּתַיִם بين الحوزين ومثله
רובץ בין המשפתים وهذا يدل ان القصة
جميعها عن יששכר لان انه قيل فى التورة
רובץ בין המשפתים ويكون قولها בעמק
שלח ברגליו בפלגות ראובן انهم اعنى
שבט יששכר كانو سايرين فيها بين احزاب
ראובן

שְׂרִיקוֹת עֲדָרִים صفير القطعان من
שרקו ויחרקו שן

a. [illegible] gingen

הדא כתיר [1] והי הדפה תפסיר פי ועדה יהושע
פי עמלק
אַחֲרֶיךָ בִנְיָמִין בַּעֲמָמֶיךָ תפסיר באחריך
ועממיך אי עמלק תקול אן בנימין פי
טלבך ואנה מתפטן אלי עמאלקך תפסיר אלי שאול
אנה יכון פי ידהא כנק + שעך עמלק ואלי
מרדכי איצא אנה יסתאצל גמיע נסלה יהו
אגש ימיני ינד יכון בעממיך ען גמיע
אלאמם צד עמלק
מִנִּי מָכִיר יָרְדוּ מְחֹקְקִים ראסמין ין
יחוקקו צדק, חלקת מחוקק ואצלה מן
חוק, חקת עולם
מֹשְׁכִים בְּשֵׁבֶט סֹפֵר הי אלאקלאם
וְיִשָּׂשכָר כֵּן בָּרָק קיל אן שבט יששכר
נצרו [illegible] ברק ללקתאל וקיל אן מעני כן
ברק סנדה ומבדה מן כיור וכבר וקיל אן
וכנה אשר בסרתה ימיניך מן הדא אי
מסעדה ואצל וקיל אנה מתל דהבה מן
חרוצ גיפק
בָּעֵמֶק שֻׁלַּח בְּרַגְלָיו קיל אן אלאשארה

1) Vgl. Beidhawi zu Koran Sur. 2.6. ed. Fleischer p. 21 Zeile 29. über das [illegible]:
وقيل اشتقاقه من التعذيب الذى هو ازالة
العذب كالتقذية والتمريض
Diese Wandlung der Bedeutung mancher Wurzeln vom Positiven zum Privativen wird bei nordhebräischen Sprachen mit der Formel עיקר ועיקור, בונה וסותר [illegible] *) begriffen. vgl. Geiger Note Naaman. 26. Parchon Lebr. p. 31. Z.D.M.G. XV. 152. bei jüdischen Grammatikern הפך הפעולה. Dukes Beiträge III. 162. bei Men. b. Saruk (ed. Filipowski 36 b) שמות הכפולים [illegible] מלה כפולה לבנין bei Abr. Bedersi Chotham Tochnit. (ed. Amsterdam 1865 VIII) die Synonyme, [illegible] Ursache dieser Bedeutung der [illegible] Formen [illegible] vgl. [illegible] d. Sprachgeb. p. 4. — Die privative Bedeutung des Piel hat ein Gegenstück in dem Hiphil [illegible] (wie השריש = entwurzeln, הבריק erblinden ~~(vgl. [illegible] zu Lev. [illegible]~~ ~~p. 421 a.f.~~) הדביש. vgl. [illegible] zur arab. Sprachkunde in den Sitzungsberichten der phil. hist. Klasse d. preuss. Ges. d. Wissensch. XV. p. 156 ff.

+ vielleicht على يده اقنا الخ

*) ausgesprochen בנין והריסה (bei Rabenu Jacob Tam zu [illegible] (wie [illegible], ferner [illegible] דרך [illegible] bei Josef b. David Kaspi (bei Dukes Lbl XI. 26 u.v.) [illegible]

2 f. 31.
+ [illegible]
لازم
احتراس ++ "
(2) man könnte an خدايقه [illegible] (خادعه [illegible], man [illegible] גדר [illegible]

17 ויל מפרצין ا׳ يشفون اي انّه لازم+ احترام++
خرايبه(2) من العدو + من ופרץ גדר وقيل
ان מפרצין مجاري المياه اي الانهار وهذا
قول ابن جنّاح واشتقاقه من פרץ נחל
מעם גר جري وسيلات وقال ان منه פרץ
יי׳ את אויבי לפני כפרץ מים اي اذابه
وهربه كالماء السايل ~~ومنه~~ ومنه תירוש יקביך
יפרצו وقريب من هذا المعنى ופרצת ימה
וקדמה , ויפרץ האיש מאד - כן ירבה
וכן יפרוץ , כי ימין ושמאל תפרוצי
18 עם חרף נפשו למות ابذ نفسه للهلاك
اي خاطر بها من בחרפם בפלשתים
בצע כסף قطعه فضه ترجم פתות יאתה
פתים - בצע יתיה בצוין وفي العربي البضع
هي القطعة فتساوت فيه الثلاث لغات
Ms. [illegible]
20. מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם
נלחמו עם סיסרא هذا تغالي في اللفظ
اي كانّ ~~الكواكب~~ الكواكب كانت تحاربهم
من افلاكها وهو بلوغ في تمثيل عظمة* النصرة
*עצמה
وجزابة العناية الالاهية التي شملت

12

MS. [illegible] 31. 32.

f. 33 beginnt:

في ذلك الوقت حتّى قهر بها مثل هذا
تخصّ تلك الاشخاص باسما تدلّ على مراتبهم
في الوجود مثل גבריאל الذي هو اسم مركب
من גבר الذي هو مثل איש لان ترجوم איש
גבר ومن אל الذي هو فراد הבו ליי׳
בני אלים واخر يسمى רפאל (ג׳׳ג) تحسب
فعله في الوجود ~~واخر~~ واخر נוריאל واما
מיכאל ففيه اشارة على التنزيه عن ~~[illegible]~~ المثال
بل تصريح بانّه اعلا المراتب وارفع الدرجات
وسنبيين ذلك في ספר דניאל اخيا بيان
وهذه الاربع مراتب هي פני החיות التي
رآها יחזקאל عليه السلام ([illegible]) وبسط في
وصفها ذلك البسط الغريب العجيب وليس
ذلك غرضنا في هذا الموضع
21. נחל קישון הדרכי נפשי עוז يريد בנחל
קישון اي عند ذلك الواد نالت الملّة التايد
والقوّة من الله تع
22. אז הלמו עקבי סוס يريد ان حوافر
خيله انخلعت من شدّة العدو والحصار

من והלמה סיסרא اى ضربته ومنه יאת
הולם פעם وهو الضارب ٢ بالمطرقة
كانّه قال הולם פעם*
מדהרות דהרות אביריו من ركاض عتاق
الخيل+ وهو ضرب الفرس الارض بحوافره
وهذا تتميم لقولها אז הלמו עקבי סוס
اى انّهم من شدّة ما اجروا الخيل ولوزها
فى الهرب تقلعت ~~الحقها~~ اظلافها
وتفسخت ارجلها فسقطوا عنها ~~الراب~~ الركاب فقتلوا
مثال ורוכב הסוס לא ימלט בנפשו
23. אורו מרוז اسم مكان والميم على هذا اصل
وقيل انه من ترجم בסודם אל תבוא
נפשי ברזקין وهو الجمع والاصطحاب اى
هذا الجمع الذى لم ياتى لنصرة شعب الله
ואורו امر من معنى اللعن والسبّ وحقّه
التشديد لولا راء ~~...~~ لانّه من ذوات
المثلين زنة סובו ציון והקיפוה
אורו ארור مصدر مثل ויבק ברוך
24 תבורך מנשים اى اكثر منهنّ او
من بينهنّ وقيل ان قوله מנשים באוהל
تشير به على ~~...~~ שרה التى قيل عنها
איה שרה אשתך ויאמר הנה באוהל

J f. 34
*בפעם: למנו
+ومثله סוס דוהר وعند العرب دكابل الخيل
~~الاويات~~
ولم ينجو

ורבקה ויבאה יצחק האהלה ורחל
ולאה ויצא מאהל לאה ויבוא באהל רחל
فاوجزت اسما آلجميع بلفظة واحدة ذكرت نيها
لان هذه השירה اوجز فيها معانى عظيمة
بالفاظ يسيرة لانّها ابتدت بوصف حال ישראל
من حين خروجهم من مصر وحضورهم במעמד
הר סיני واختلاف مراتبهم فيه كما بيّنّا ثمّ
انتقالهم فى بقية امورهم فى بلادهم بعد
دخولهم الارض وسعدهم مع الطاعة وذلّهم
عند المخالفة وزوغان الطريق واقام סיסרא
لهم فى هذه المدّة بالفاظ مختصرة موجزة
مظهرة المعانى فهذا بلا شكّ بقوة نبويّة
وقد بيّنّا هنا الكثر معانى هذه الاختصارات
بايجاز حسب غرضنا فى الكتاب
25 מים שאל חלב נתנה قصدها ان تسكره
لان اللبن الحامض يسكر وخصوصا عقيب التعب
والحرّ وهى يرطب الدماغ فى قوى النوم ويستغرق
وهو قصدها ايضا بالزبد او بالسمن فى قولها
בספל אדירים הקריבה חמאה
וימינה להלמות עמלים مطرقه وشبهها
اى التى تضرب بها الصناع الاشقيا مثل
את הולם פעם والفعل منه

13
J f. 35
Medicinisch
J f. 36.

והלמה סיסרא اي ضربته وقد تقدم في الجزء
الاوّل ان יד قد يختصّون بها اليسار ولذلك
يقابلون بها يمين مثل שם ידך תנחני ותאחזני
ימינך , אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים
ومثل ذلك هنا ידה ליתד תשלחנה וימינה
להלמות עמלים והלמות ومقבת واخو
يشتقّان من افعالها+

26 מחקה ראשו ומחצה וחלפה רקתו معانيها
متقاربة فمعنى מחקה المحق والذهاب ومعنى
מחצה وهو وكسر مثل מחץ מתנים קמיו
ومعنى חלפה القطع مثل והאלילים כליל יחלוף
وقيل ان معناها الجواز مثل חלפו חק اي
انفذته وجرحته او ان الفعل لליתד فيكون
~~ما~~ معناه نفذته وجازت فيه وقد قلنا ان
רקתו صُدغه

27 בין רגליה כרע נפל اي بحضرتها وتحت
قدميها
שם נפל שדוד منهوب مسلوب من שוד
ושבר وقولها באשר כרע تريد במקום
אשר كان بيننا ..

28 בעד החלון ~~האשנב~~ האשנב شباك ٢ ومثله
כי בעד אשנבי נשקפתי

פעמי מרכבותיו اقدام مراكبه مثل מה
יפו פעמיך وهو للخيل استعارة
הלא ימצאו יחלקו שלל اي ينالو مايقتسموه 30
~~[illegible] فيشتغلو به~~ من الفيء والغنيمة فيشتغلو به

רחם רחמתים לראש גבר كناية عن
جواري السبي على سبيل التهجين وهو من باب
יגון مثل בעד כל רחם وانما لصعوبة
السגול في רחמתים اخرجن على الפתח
واجرين רחם مثلها للمجاورة+ والتاء بدل الهاء
التأنيث للتثنيه وقوله לראש גבר اي بحسب
(احصاء)[o] الرجال مثل שאו את ראש, כי
תשא את ראש فقلن اذا قسم الفي
على احصاء)[o] الروس ~~يقع~~ فيقع لكل واحد
الجارية والاثنتين ..
שלל צבעים לסיסרא اصل الكلمة الصبغ
والمعنى ~~انهم~~ انه سيحصل لסיסרא مزيدة
على القسمة اخر الملابيس المصبغة المرقومة
هو ~~قوله~~ قوله שלל צבעים רקמה يريد ורקמה
اي مصبوغ ومرقوم
צבע רקמתים לצוארי שלל اي يحمل
له من الفي والمغنم ضعفين مما يحمل
لغيره لانه رئيسهم ومقدمهم

Note: Die arab. Juden, [illegible] als dunkle [illegible] gefasst [illegible] 20-18 [illegible] durch [illegible] gegeben wird.

X Vgl. die auch sachliche Darstellung der talmudischen Auffassung Sifri Waethchanan §. 35.

+ Nomina deverbalia

+ Durchdringen, oder انفذته [illegible]

[illegible] 21.

2 / 38.

+ Hinzuzufügen zu den Beispielen in der Einleitung zu [illegible] als Anmerkung beizufügen [illegible]

(o Ms. [illegible] d. Punkte oberhalb der Zeile bedeuten entweder eine Correctur, die sich in dem [illegible] angegebenen Wort ergibt, oder ~~[illegible]~~ eine Weglassung des ganzen Wortes, das ~~[illegible]~~ [illegible] durch Correctur oberhalb der betreffenden [illegible] eingegriffen wird, ~~[illegible]~~ [illegible] ist wahrscheinlich besser.

o Ms. קול (Am Ende der Zeile [illegible] weggefallen)

15

اول الكتاب

אלאהא ?? ס

ʃ/41 VI.15.

מארצך וג' ليس هو من חרן بل من אור כשדים
لقوله וממולדתך ומבית אביך وانما النص
~~متاخر~~ متاخر لبعد ذكر موت תרח وهو
بلا شك متقدم كما بينّا حقيقته في اول
الكتاب

VI.2. ותעז יד מדין قوين يدهم عليهم واستقلت
واو الحد لكون اللفظة [מ]לליל فنقل الחולם للקמץ
على العادة *

4 וישחיתו את יבול הארץ فسر فيه اداها ومعناه
ثمرتها ومغلّها مثل ואין יבול בגפנים

5. כדי ארבה לרוב بقدر الجراد كثرة

6. וידל ישראל מאד ضعفوا وهو محذوف المثل
المجانس في דלותי ולי יהושיע

8. וישלח יי איש נביא אל בני ישראל
ויאמר להם כה אמר יי אלהי ישראל
וג' ثم قال ויבא מלאך יי וישב תחת
האלה אשר בעפרה فسر فيه ان ذلك النبي
اسمى ايضا ملاك مثل ויאמר חגי מלאך יי במלאכות
יי בשליחות יי وفي اول ספר איוב يبين هذا
المعنى على ما يجب ولو كان قوله ויבא מלאך יי
خبر غير الاول اعنى قوله וישלח יי איש נביא
على ان يكون هذا الثاني في المنام عن גדעון
ليس من اصحاب מראה בבואה

12 וירא אליו מלאך יי ויאמר אליו יי
עמך ليس معنى וירא אליו مثل ~~וירא~~ וירא אליו
יי באלוני ממרא الذي هو מראה בבואה
وتجلى نور الافق بوحي ~~[illegible]~~ نبوى بل ان كان

מלאך כמלאכו [illegible] Exod. 20.16.
x [illegible] [illegible] ומוסיף פניו הנשיאים [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible]
ויאמר חגי מלאך יי [illegible] [illegible]
vgl. Midr. Lev. R. c. 1. Anf. u. den Commentar Mathnoth
Kehunnah zu Gen. R. c. 76 wo ודעת מלאכיו
(Jes. 44) ישלים [illegible] auf [illegible] der
Propheten [illegible] wird. u. Midrasch Tanchuma Anf. des Abschnittes שלח. So wird auch —
Pesikta d. R. Kahana Abschn. ויהי בחצי הלילה
(ed. Bub. p. 62 b) Moses מלאך genannt.
[illegible] מלאך [illegible] משה [illegible] [illegible] [illegible]
Targ. Jonath. Exod. 20.16
חד ממלאכי שירותא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] מלאך [illegible] [illegible] vgl.
~~[illegible] (l. c.) [illegible]~~
Chotham Tochnith (Amsterd. 1865 p. 265 a) Zohar
zu Numeri. 6.23. (ed. Amst. p. 145.a)

31. ותשקוט הארץ ארבעים שנה ليس
ذلك بعد الשעבוד بل بعد الשעבוד المتقدمة
كانه قال الى تمام ארבעים שנה واعتبار
التواريخ يدل على هذا ان كل ما يقول فيه
ותשקט مدة ما ذلك مدة الשררה (sic)
ومدة الגאולה التي بعدها وستبيين ذلك
في الجملة المذكورة في قصة יפתח وفي
الجملة المذكورة ايضا عند بنيان المקדש
ʃ اذا وصلنا اليه وقد ذكرنا في الجزء
الاول من هذا الكتاب كثيرا مما يشابه
هذا مثل قوله ועבדום וענו אותם
ארבע מאות שנה اى الى تمام ארבע
מאות שנה (1) لان جملة مقامهم في مصر من
دخول יעקב اليها والى خروجهم منها مايتين
وعشر سنين والסימן لها רדו منها عزّ ورياسة
ومنها ذلّ وعبودية ثم قال النصّ ויהי מקץ
שלשים שנה וארבע מאות שנה יצאו כל
צבאות יי فصحّ ان ~~[illegible]~~ الاربع ماية هي
منذ ولد יצחק الذي به صار לאברהם
זרע لقوله כי גר יהיה זרעך والثلثين
سنة الاخرى هي ~~[illegible]~~ من מעמד בין הבתרים
الذي فيه قيل له כי גר יהיה זרעך
فهذا اصحّ حسب ظاهر لهذه النصوص مع
كون ان فيها تفاوت ~~[illegible]~~ خمس (1) سنين اخر
لعلها كانت النبوة له كذلك قبل خروجه من
חרן بخمس سنين لان ~~[illegible]~~ قوله + לך לך

X

[illegible]

الשעבוד

ʃ f. 40.

v. Geiger. Jüdische Zeitschr. für Wissenschaft u. Leben I. 99-104.

Vgl. [illegible] [illegible] Pesikta des R. Kahana Abschnitt: Hachodesch (ed. Lyck 1868 p. 50a) [illegible]
[illegible]
[illegible]

+ Ms. שמה.

(1) [illegible] die Schwierigkeit der [illegible] der Worte in Num. 14.34 u. Deuteron. 2.14 zu heben ארבעים שנה in letzterer Stelle [illegible] تمام الاربعين سنة vgl. [illegible] VII i. [illegible] 2 (zu citiren)
Ms Pocock (s. Geiger l.c.) [illegible] تمام in der Übers. 1 Mos. 15.13 nicht. [illegible] [illegible] Ms. der [illegible] Bibliothek [illegible] تمام nicht [illegible] سنة

1) Ms. כתס [illegible] gibt keinen Sinn, wahrscheinlich ist [illegible] zu [illegible] zu lesen, wie auch der [illegible] verändert.
~~[illegible]~~

+ Ms. קולך

מלאך יי עז النبي المذكور فهو مثل וירא (נביא)
אליו ויפל על פניו الذى معناه عند ما
ترايا له اى اول ما راه ووقع على وجهه תדא״א ? +
قبالة وجهه كذلك ههنا اول ما راه سلم
2/ عليه وقوله 2/43
וַיִּפֶן אֵלָיו יְיָ וַיֹּאמֶר לֵךְ בְּכֹחֲךָ זֶה 14
على لسان ذلك النبي مثل ויאמר יי׳ לו לך
דור ישראל على يد נתן او غيره واما نهاية القصّة
التي ~~هو~~ هي
וַיִּשְׁלַח מַלְאַךְ יְיָ אֶת קְצֵה הַמִּשְׁעֶנֶת וג׳ 21
וַתַּעַל הָאֵשׁ מִן הַצּוּר וַתֹּאכַל אֶת הַבָּשָׂר
וְאֶת הַמַּצּוֹת וּמַלְאַךְ יְיָ הָלַךְ מֵעֵינָיו
فهو المعجز الذى قال له اولاً عنه וְעָשִׂיתָ אולא״ +
לִּי אוֹת שָׁאַתָּה מְדַבֵּר עִמִּי اى حالة [2] Auch bei Schnurrer abgedruckt
يقوى بها يقيني عن مناطقتك لى من
جهة الالاه وانها محققة والשין في
שאתה بدل אשר مثل שיוי אלהיו, עד Ps. 144.15.
שקמתי דבורה, وكان حق حركتها בסגול
مثل شين אשר فاتت בקמץ גדול
~~...~~ على غير العادة ويكون معنى قوله
וַיֹּאמֶר לוֹ יְיָ שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא לֹא
תָּמוּת ان النبي نفسه قال له هذا مع كون
النبي قال قبله ומלאך יי׳ הלך מעיניו
فهو متقدم في المكتوب 2/ واما مكانه في 2/44

16

(2) אדא״ס
الحقيقه فهو هنا ويكون قوله הלך מעיניו
معناه انه ~~بعد~~ بعد ان اداه الرسالة وفعل
له المعجز لتقوية+ يقينه وبشّره بعد ذلك + לתקוית: ...
بالتايّد والسلامة من العطب فارقه ومضا واما
ان كان على الراى الآخر فذلك جميعه منام واحد
وهذا الفعل من המלאך شبيه بفعل המלאך
المخاطب לאשת מנוח المقول فيه ויעל מלאך Zw. 13.20.
יי׳ בלהב המזבח وقوله וירא אליו מלאך
יי׳ وجميع القول يعنى به في المنام مثل
בגבעון נראה יי׳ אלשלמה الذى بين فيه
وقال ויקץ שלמה והנה חלום
וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ יְיָ هذا 25.
مصرح فيه انه בחלום لقوله בלילה فان كان
الاول في اليقظه فيكون ذلك بانّ اجتماع
النبي به اثّر في نفسه قوّة وتايّد فتعلق فكره
~~...~~ بذلك مع العناية الالاهيه التي سبين
ذلك فاوجب له ذلك التايد ان يعوده יי׳
بذاته من غير واسطة نبي لكن لم يكن قوة
قوله למראה נבואה ולחלום* של נבואה ולחלום .18
فلذلك قال ויהי בלילה ההוא 2/ ויאמר לו
יי׳ وكذا قال ויבא אלקים אל בלעם 2/45
לילה وفى אבימלך בחלום הלילה واما יעקב
عاهم قيل ~~عنه~~ عنه ויחלום והנה סולם
מצב ארצה ~~من~~ من غير ذكر לילה فعن
هذا القسم قيل במראה אליו אתודע
בחלום אדבר בו واما ذلك فهو مثل

زايدة او انها بدل راى (ز) مثل ما كانت فى כ: לג
תמנו بدل ميم תממו نعوضت بدل المثل الواحد
واصل الكلمة القوة والصلابة ومنه سميت الارض
الصلبة القوية עזאזל الالف واللام* زايدة على الاصل

* m. ראלאה

2 / 47

/ ירב בו הבעל وكذلك אם אלהים הוא
ירב לו معناه الانتقام او ان كان الاله* حقيقة
فهو ينتقم عن نفسه ولا تحتاجكم انتم
تنتقمون له ومن هذا قالت الاوايل האל הרב
את ריבנו* واصل الكلمة خصومة ومحاكمة כי יהיה
ריב בין אנשים, כי יריבון אנשים

* [illegible]

* Gebetsformel für den Abend des Purimfestes nach Verlesung des Buches Esther in der Synagoge, gegründet auf Megilla 21b. Soferim 14.5. Vgl. S. Baer Abodath Jisrael (Roedelheim 1868) p. 446. Nach Jerus. Megilla 4.1 wird diese Segensformel in der jetzigen Fassung gesagt הרבאת ריבך vgl. [illegible] Landshut: Siddur Hegyon Leb (Königsberg 1845) p. 527.

34 ויזעק אביעזר אחריו اى سمع صوت الشופר الذى
يضرب به גדעון للحشر وتبعه

36. ויאמר גדעון אל האלהים אם ישך מושיע
בידי את ישראל قد بينا ان هذا النص موضعه
متقدم وهو فى جملة المنام الذى راه وان كان
الكل (؟) منام واحد راى* انه قيل له ما قيل وفعل
ما فعل وبعد انتباهه من ذلك المنام فعل ما
امريه فى المنام ايضا من نقض المזבח وقطع
האשרה ثم حشر ב׳ ישראל وخرج للقا מדין
עמלק* فاخر هذا فى النص

* vidit

2 / 48

* l. עמלק

38 ויזר את הגזה عصرها ومثله לא זורו ולא
חבשו
וימץ טל מן הגזה تصفى منها ومثله
ובמצה דמן

منامات ساير الناس الصادقة بل بزيادة
تاييد بحسب الاستعداد والاهليه وقو׳
ויאמר הדלון אל האלהים אם ישך 36.
מושיע בידי את ישראל וג׳ הנה אנכי
מציג את גזת הצמר وساير تلك القصة
وذكر تقليب المعجز بان يكون الندا (ندى ا.)
على الصوف دون الارض ثم على الارض دون
الصوف الذى يقتضى انه فى ليلتين او فى
اكثر من ذلك جميع ذلك فى رؤى هذا*
الחלום مع كونه موخر فى النص بعد ما
جرى له من نقض מזבח הבעל ومن جمع
ישראל وحشرهم وارسال الرسل الى بلادهم
ليجتمعو كل هذا موخر بعد الانتباه من
ذلك المنام وهو فى النص مقدم وموخر
وقد بينا فى صدر الكتاب جواز ذلك
ב׳ عندهم واقمنا له دلايل لا ينكرها من
يقصد الحق

* M. פיטהדא

אין מוקדם ומאוחר בתורה!

2 / 46

25. ופר השני שבע שנים ثانى البطون بقد׳ تفصيل
התורה البكر وهذا تنبيه على ضعف مرتبته عند
مرتبة الانبيا

26 ~~ובנית מזבח ליהוה אלהיך על ראש~~
~~המעוז הזה جبل او صخرة مرتفعة ولذلك~~
~~سميت القلاع والحصون ועשה למבצרי מעוזים ,~~
~~וישב פניו למעזי ארצו* ישוב ויתגרה עד *~~
~~מעוזה* לשחר מעוזניה (ג׳ג) ** النون~~

* Dan. 11.18.
* ibid. v. 10.
** Jes. 23.11

18

+ l. يسيرًا

الشجعان الذى ليس فى قلبهم رعب ولا
فزع فيجثوا على ركبهم مطمئنين ويشربوا والذليلين
يختطفوا بيدهم يسيرًا يسيرًا ويشربوا بحذر وتوقى
فلذلك اعزل الكثيرين الذى جثوا على ركبهم ~~واخذ~~
وشربوا واخذ معه القلايل الذى ظهر انهم ذليلين
حذرين وقالت الاوايل ז"ל فيه انه امتحن
بذلك من كان درب على السجود للصور والخيالات
وان ישראל كان وصل من طغيانهم حتى صاروا
يسجدون ويتعبدون لخيال انفسهم التى تظهر
فى الما او ~~[illegible]~~ وغيرها وهو قولهم ל"ה
דין שעבדו כוכבים ומזלות יגלא שעבדו
בבואה שלהם' ובבואה هى الخيال مشتق
من בבת עינו فكان الاقل منهم ג' الذى
شال بيده وشرب كيلا يظهر منه سجود الخيال
الذى فى الما والاكثر جثو على الركب وشربوا
على عادتهم ولم يتاثروا من ذلك لما كان من
عوايدهم "تقبيل ~~[illegible]~~ الاصنام والصور الذين
يتعبدونها فاذا شرب بفمه من الما اتصل فم
بفم الخيال الذى فى الما فكان فى ذلك مشابهة
تناسف منها الاخيار الذين يبعدو انفسهم عن
التعرض للتهم نحو ما قالوا ז"ל הרחק מן הכיעור
ומן הדומה לכיעור وسبب كل ذلك فى מלכים
فى قصة אליהו ע"ה عند قوله כל הברכים אשר
לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו
ويؤيد ذلك من الحכמים ז"ל ان نذبح فى الما
الصافى وعللوا ذلك דלמא לבבואה קא
שחיט وقال רבינו ז"ל فى الחבור שמא יאמרו
לצורה שתראה במים שחט واما ان كان
الما עכור لا يظهر فيه خيال فجايز

+ l. l. dieses Wort ist zwar undeutlich: ויעתבדון

? ? קתי לכיאל סההם

+ speculum الجراة

Diese Stelle citirt Maimonides More III. c. 46. p. 105 [illegible] Sifri, wo sie sich [illegible] p. 37 [illegible] Sifri [illegible] S. 318 [illegible] 50. [illegible] Maimonid. [illegible] בבואה vgl. [illegible] Maimonides [illegible]
[illegible] ובבואה اسم الظل = Spectrum (le nom de l'antre ou du reflet [illegible]) [illegible] בבואה [illegible] Aruch [illegible] Tanchuma [illegible] Midr. Tanchuma [illegible] Rapoport in der Biographie d. R. Natan [illegible] (Bikkure haittim 1829) p. 40 [illegible] Anm. 19. vgl. Zunz G. V. p. 230. [illegible]

תבחנה [illegible]

פֶּן יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי
يفتخر بكثرته ويظن ان قوته فعلت ذلك
وقوله هنا وفى ما بعد ויאמר יי' אל [illegible]
ويذكر ذلك اربع كرات كلها فى المنام ولم يحتاج
النص ان يذكر ذلك لانه معروف حينيذ
ليس كان فيه شك ان خاطب الله للشخص
لا يكون الا בחלום لقول النص בחלום
אדבר בו لذلك قال فى الكرة الخامسة
وقال (v. 9) בלילה ההוא ויאמר אליו יי'
קום רד [illegible] اول كرة انه בלילה وفى
الكرة الاخيرة كذلك دليل على ان الجميع
בלילה وهو בחלום فقد ظهر ذلك
יָשֹׁב וְיִצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד . ויצפר צפירת תפארה
באה הצפירה معناه انتقل الدور وقيل انه من
תרג' בקר צפרא ولا معنى لقوله ان الادلاج
מהר הגלעד وانما الغرض ان ياخذ الناس
طريقا مستديرة لئلا يلاقو عسكر מדין فى
حور ومن ورا الجبل لان لم يرجع الا من
خاف وجبن كما قال מי ירא וחרד ישוב
ויצפר (1)
וְאֶצְרְפֶנּוּ לְךָ שָׁם اصله السبك ولما
كان امتحان الذهب الذى بالسبك والاحما
فاتسع فيه الامتحان فى النفس والحال كما
قال ונצרפתים כצרף את הכסף
כֹּל אֲשֶׁר יָלֹק בִּלְשׁוֹנוֹ معناه يلطع اويلحس
ومنه המלקקים בידם وقيل ان الغرض
المقصود من هذه المحنة ان يظهر القوم

VII. 2.

+ Ms. קרא

[illegible] אלהים כן גליל ה[illegible] [illegible]

v. 9.

3.

vgl. Thesaurus v. Kimchi

} vgl. David b. Abraham [illegible] Journ. asiat. 1862 I. 411

ך ʃ 49.

4.

+ vgl. [illegible] II p. 689 VII p. 705
Catalogues des manuscrits hebr. et samarit. de la Bibl. impériale (Paris 1866) p. 225 nr. 1225. [illegible] der catal. Bodl. s. v. Jona b. Ganach [illegible] p. 1417. [illegible] (1) [illegible] Abulwalid [illegible] 3 Schrift [illegible] Rapoport [illegible] R. Natan p. XIII. Thesaurus p. 1183. [illegible] p. 42 Cr. 40. [illegible] ספר הרקמה [illegible] b. Eleasar (הבבל) vgl. [illegible] Cr. 41.

+ cecidit. timuit

لان التقيّة* ارتفعت وهذا معنى غريب
والغرض اظهار ان العناية التابعة للطاعة
هي سبب النصرة فقط دون الكثرة*
والقوة والشجاعة وهذا يبطل قول من يشرح
במלאה צבאה كملت جيوشها كما [ב] بينا
في صدر الكتاب والاصل في ذلك כי אין ליי
מעצור להושיע ברב או במעט

ואלגותרה [illegible] ב +

1 f 51

12. וכל בני קדם נופלים בעמק نازلين
مثل חונים ومثله על פני כל אחיו נפל
ותפל מעל הגמל كما بينا في الجزء الاول
כחול שפת הים الشين بمعنى אשר مثل
עד שקמתי דבורה وغيره ما قد سبق

14. גדעון בן יואש איש ישראל مقدمهم   1 f 52.
ورئيسهم ومن هذا المعنى قول المشنה
אישי כהן גדול وفي اول سفر איוב
نبين جملة اشتراك هذا الاسم

16 ויחץ את שלוש מאות האיש اقسم مثل
ויחץ את הילדים ولغة* חצה تكون   ונבגה + [illegible]
تنصيف سوا مثل ממחציתם תקחו חצי
הריעה ويكون قسمة على اي جزء اتفق   1 f 53.
مثل هذا وسنبسط هذا المعنى في التهלים
اكثر من هذا عند قوله אל תעלני בחצי
ימי   חצה Vgl. Kimchi WB.

17 ולפידים בתוך הכדים مشاعل ومثله
ולפיד אש

19 ונפוץ הכדים مصدر ومعناه تفقأ وتكسر

24 וילכדו את המים ملكوا
25 וילכדו שני שרי מדין قبضوا ومثله
נלכד בשחיתותם واصله من التعلق ותלכדו   Threni. 4.20.
ולא יתפרדו   Hiob 41.9.

VIII. 5. כי עיפים הם العبرانيون يسمّون الجايع עיף   1 f 54
مثل הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי
עיף אנכי ويسمو به ايضا العطشان ויאתה
עיף ויגע. ארץ ציה ועיף בלי מים. وعيפים
هنا جمع من المعنى الاول لقوله תנו נא
ככרות לחם לעם אשר ברגלי כי עיפים
הם

15. אשר חרפתם אותי عايرتموني مثل כי חרפה
היא לנו

18 איפה האנשים אשר הרגתם בתבור سال   1 f 55.
عن الحال ليس عن المكان لانه قد ذكر مكان
قتلهم وهو תבור وايضا بدلالة قولهم כמוך   ~~Cap. 8. v. 18~~
כמוהם אחד כתואר בני המלך

21. ויקח את השהרנים اهلّة תרג' ית סיהריא
ومنه אגן הסהר

22. משל בנו גם אתה גם בנך גם حرف اضافة
فلا يحتاج عليه في البداية لكن العبرانيون
يستعملون ذلك في اقوالهم كثير مثل ולא ימתו
גם הם גם אתם

27 ויצג אותו בעירו نصبه مثل ויצג את המקלות   f 56.
ויזנו כל ישראל طغوا خلفه

ותשקט הארץ ארבעים שנה من اول مدّة —28.
השעבוד والى اخر مدّة הגאולה كما بيّنّا
في مثله مما تقدم° ° Cf. V. 31.

בעפרה אבי העזרי تقديره [illegible] 32.
[illegible] יואש אבי [illegible] לאנּ تعريفا
ליואש بنسبة الى אבי עזרי الذي هو اصل
המשפחה ولكونه تركيب غير محض جاتها
التعريف في الاسم الثاني مثل בית הלחמי
בית האלי ولو كان تركيب محض كانت
في الاول مثل הגלעדי הישראלי.

Jn der [illegible] Stelle des Kitāb c. 6 p. 27 [illegible]

אנשים רקים ופחזים غدّارين وقد اتّسع 4. f. 4.
فيه ~~فنسب الى~~ فنسب الى الما في פחז
כמים אל תותר لما كان الما الجاري
سريع المفارقة لموضعه فشبه بالغدر
كما قالوا ايضا אחי בגדו כמו נחל
التقدير כאשר יבגוד הנחל وقد قيل נביאיה
פוחזים وايضا בשקריהם ובפחזותם ومعنى
الجميع الغدر

מלכה עלינו هو مكتوب מלוכה على ~~الاصل~~ 8. T f. 57
الاصل الذي هو מלוך فكتب على الاصل وقرى على
التخفيف ومثله מלכי עלינו + مكتوب מלוכי + v. 12.
بواو ايضا على الاصل

וישלח אלהים רוח רעה בין אבי 23 T f. 59
מלך ובין בעלי שכם لما كان كل موجود
له [illegible] وسبب قريب وبعيد وسبب

ابعد الى ان تنتهي سائر الاسباب اليه تع
كما قالت חנה ולו נתכנו עלילות فكان
هو تع علة كل ما ~~[illegible]~~ تجرى في العالم وكل
ما يتكون فيه فصارت الانبيا في مخاطباتهم
ينسبون كل فعل اليه بكون مبدا وجود ذلك
صادر من جهته فلذلك صار ينسب اليه كل
فعل كل° خير وكل° شرّ وان كان هو تع الخير
المحض ولا يصدر عنه الّا الخيرات + لان لا
يصدر عنه الا وجود وكل وجود فهو خير
بالاطلاق والشرور كلها اعدام والعدم
لا ينسب لفاعل ~~[illegible]~~ لانه ليس شي موجود
لكن صدورة° المواد[1] مقارنتها العدم ~~[illegible]~~ فيقدر
عنها لذلك شرور ما للفساد بحسب
ضرورة الكون لان لا كون° الّا بعد فساد
فالكون ~~هو~~ هو المقصود والفساد لازم له
بالعرض فلذلك صار ينسب له حتّى حركات
~~الحيوانات~~ الحيوانات ~~الاذائية~~ الاذائية (؟)
لكونه هو علة وجودها على هذه الصفات
وحتى اذياتها التي تفعلها بالطبع لطلب
غذاها او النفع من تلك ~~الاذية~~ الاذيات
والنوع الانساني احقّ ان تنسب افعاله
اليه تع لانّه اقرب منزلة منه تع بالتصور العقلي
الذي اعطيه وخص به وحتى ما يفعلوه
اغراض وشهوات وعادات وتطاولات
ومحاسدات° التي هذه كلها اخلاق حيوانية وهي
كلها شرور لانها عن عدم العقل فذلك كلما
صدر عنهم ومنهم وبينهم ينسبوا الجميع

Vgl. zu diesem Gedanken [illegible] Mose III. 10 [illegible]

Vgl. die Darstellung Joels [illegible] Religionsphilosophie [illegible] 1859 p. 19.

+ Vgl. ibid. c. 12 d. Munk p. 18. وكونه تع الخير المحض وكل ما يصدر عنه خير محض بلا شكّ

° Wörtlich بل - بل [2]

° Wörtlich ضرورة [illegible]

1) [illegible]

° بيكون : ل

° Wörtl. محاسدات invidia

ومنه ايضا ויכב בנחל بلين الالف ומאגרב* 35
اسم موضع الكمين

ח֣נה טַבּ֥וּר הָאָ֖רֶץ يشبه ان يكون معناه 37
موضع مرتفع من الارض كما قال قبله הנה
עם יורד מראשי ההרים ويمكن انه موضع
متسفل مثل واد وشبهه ويكون الكمين
الواحد جاء من الجبال والاخر من الاودية
والبقاع ومثله יושבים על טבור הארץ
وهو عندي اصحّ والاوائل ז"ל يسموا السرة
טבור والسرة فهى ‡ غورة° منخفضة
على

7 ‡ 63

° Ms. falsch. גורה

וַיֵּ֣שֶׁב אֲבִימֶ֔לֶךְ בָּאֲרוּמָ֑ה اصله تحريك 41
الالف فالانوها كما الانوا الف וַיָּבֹא הָרַמִּים*
وهو اسم مكان

* Chr. II. 22. 5. [illegible] א [illegible] סורים [illegible] אסורים vgl. [illegible]
David b. Abraham Alfasi [illegible] in der [illegible] lit. x [illegible] arab. [illegible]
~~[illegible]~~
[illegible] א [illegible] 43.
[illegible] اختصار = contractio. (S. [illegible] bei Neubauer
Notice sur la lexicogr. hébr. in Journ. asiat. 1862. I.
p. 49.)

וַיִּחֲצֵ֖ם לִשְׁלֹשָׁ֣ה רָאשִׁ֑ים قسمهم

וַיִּפְשְׁט֖וּ עַל־כָּל־אֲשֶׁ֣ר בַּשָּׂדֶ֑ה انبسطو 44.
كما قلنا في ופשטתה על העיר

וַיִּתֹּץ֙ אֶת־הָעִ֔יר اندغمت نون נתץ 45
في شدّة التا

וַיִּזְרָעֶ֖הָ מֶֽלַח׃ שׁוֹכַת עֲנָפִים تيل+ شبكه° 48
من الحطب ‡ من ישרמשוכה وهو الشوك

° שבטה 7 ‡ 63

+ 2 Sam. 18. 9. [illegible] תחות סוככה [illegible]
[illegible] = תחת שׂוֹבֶךְ شبكة

~~الله~~ لله تع بالذات لذلك قيل هنا
וישלח אלהים רוח רעה בין אבימלך וגו׳
وكذلك כי יי אמר לו קלל יאת דוד ויאמר
יי לדג, ויאמר יי אל הנחש וג׳ לך כי
שלחך יי׳, ותהי אשה לבן אדוניך כאשר
דבר יי׳ وعلى هذا فقس في جميع ما هو
من هذا النمط ونصّ الحכמים° אין דבר
רע יורד מלמעלה

Bereschith Rabba wird von Abulwalid s. v. דבר (mitgeth. Neubauer Journ. asiat. 1862 II 227 n. 3. [illegible]) בראשית רבה [illegible] genannt.

° Ms. שלאך

7 ‡ 61 Ber. r. Sect. 51.
+ Synhedr. 59 [illegible] אין דבר טמא יורד מן השמים

וַיָּגֹ֨זְלוּ֙ אֵ֣ת כָּל־אֲשֶׁר־יַעֲבֹ֥ר עֲלֵיהֶ֖ם 25.
בַּדָּ֑רֶךְ يغصبوهم مالهم او ينهبوهم كما
تفعل الحرامية الذين يقطعون الطرق

וַֽיִּבְצְר֤וּ אֶת־כַּרְמֵיהֶם֙ וַֽיִּדְרְכ֔וּ וַיַּֽעֲשׂ֖וּ 27.
הִלּוּלִ֑ים مثل קדש הלולים معناه فرح
وطرب ومنه להתהלל עם נחלתך لانه Ps. 106. 5.
كان مقروب على לשמוח בשמחת גויך

רַבֵּ֥ה צְבָאֲךָ֖ וָצֵֽאָה׃ كثر جيوشك 29.

וַיִּשְׁלַ֧ח מַלְאָכִ֛ים אֶל־אֲבִימֶ֖לֶךְ בְּתָרְמָ֣ה 31
לאמר اسم وهو مكر وخبث من ולמה
רמיתני وقد جا תרמית לבם

וְהִנָּ֛ם צָרִ֥ים עַל־הָעִ֖יר تنبسط عليها على 33.
سبيل الغارة ومثله ויפשטו על העמלקי
ויקחום

וַיֶּאֶרְב֥וּ עַל־שְׁכֶ֖ם كمنوا من אורב 34

Z. = Poc. 256 b (Uri 399) + 215 a (Uri 477) od. Poc. 297. l. oder lies: [illegible]
a = Cod. Huntington 621 ; b = cod. Hunt. 129 f = fehlt

(0) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Sulaiman's [illegible] 2%. קפּ.

בשם ה׳ אל עולם (0)

1) a. כרלּ + كتاب

من البيّن معلوم ان كلّ[1] من قرا كتاب[+] اى

2) קראה Z.

كتاب كان فان الغاية فيه من قرايه[3] ذالك الكتاب

فهم ما تضمنه من المعنى ومعلوم ايضا ان ~~المعا~~ المعنى

2) Z. לאנהם (4) Z. אלאלפאט׳

لا يتفهم[2] الابيان ~~فهم~~ فهم الالفاظ[4] الحاملة لذالك المعنى

* lies: قواليب

باى لغة كانت كان الفاظ قوالب[*] المعنى وهى تدل عليها

كما يُدَلّ الجسم بالحركات الموجودة فيه والافعال

الصادرة عنه بوجود معنى باطنة فاعلة هذه الافعال

5) lies: علي

وهى القوى على[5] اختلاف اجناسها وانواعها واشخاصها

[2. Z. 1. Z.]

وهذه القوى ايضا قوى جسمانيه وحاله فى اجساد لا

6) l. متغيرة

توجد بذواتها فى غير مادة وهى متغيّرا[6] بتغيّر

7) b מתעטלה 8) a ; Z = פאספסה

موادها متطلعا[7] بانحراف المزاج فاسدة[8] بفساد

(9. a) Z: ~~[illegible]~~ באצת 10) a בכונה

المادة الخاصة[9] بكونها[10] فاذا ظهر منها افعال متقاربة[11]

11) fehlt in a.

متعاقبة كان ذالك دليل على ان لا فعل لها بذواتها

ولا ثبات باعتبار اشخاصها فيستدل من ~~ذلك~~

12) a) f. in Z.

ذالك على ان الافعال غيرها (ايضا)[12] ~~[illegible]~~ فيتوصل

بذلك * الى معرفة وجود النفس فاذا ذاى

ثبات الافعال الجنسيه والنوعيه مع عدم الشخصيه

Z. (2?) 14) Z. תלאשי

تحقق ثبات الافعال وعدم تلاشيه[13] فاذا صحله[14]

الذى يخمر به مثل הנני שך את דרכך

واسم الشوك לשכים בעיניכם وقيل غصن

من ترز׳ וחרש מצל וסוכה מצל Ez. 31.3.

وكذلك בסעפיה פוריה בסוכה מראה

وفى المشنه המדליך את האילן ונפל

על חבירו או שוכה ונפלה על חבירתה

ومثله ايضا איש שוכה بالتذكير

ותרץ את כל מתניה بكسر الرا باسقاط 53.

~~الها~~ بالمد لكونها מלעיל ومعناه الرض vgl. Kimchi Michlol 143. u. [illegible]

والكسر مثل בתפסם (בתפשם l.) בך

בכף תרוץ Ezech. 29.7.

فى ויאמרו[!] אשה הרגתהו يعنى 54.

على مثل אמרי לי אחי הוא

וידקרהו נערו طعنه بالسين

ויראו איש ישראל معناه جمع 55.

مثل ~~[illegible]~~

תולע בן פואה בן דודו X. 1.

دودو ههنا اسم رجل مذكور فى דברי הימים 1 Chr. 11.12 [illegible] Sam. 23.9.

وعنه قيل למנצח על מות לבן[1] لى

نبين لانه لا يصلح ان يكون ابن عم

אבימלך لان אבימלך من שבט

1) [illegible] לבן [illegible] [illegible] [illegible] לבן [illegible] [illegible] לבן [illegible] ~~[illegible]~~ נבל [illegible] [illegible] בן [illegible] [illegible] Kimchi) vgl. Kimchi [illegible] לבן, [illegible] [illegible] Raschi z. B. (Psalm 9.1.) [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~

ذالك علم انه غير جسم الذى ساير الاجسام متغيرة
متحلله متلاشيه والصور متعاقبة عليها اول فاول كل
صورة تعدها لقبول صورة اخرى استعداد ما ولا تثبات
على حالة واحدة فاذ والنفس دايمة الفعل ثابتة الجوهر
فهي غير جسم فلذالك لا تعدم بعدم الجسم فيعلم ان
لها وجود وحيوة بجوهرها غير وجود الجسم وحيوته
فهي اذا تبقى[15] بعد فنا الاجسام ولا تضمحل باضمحلالها — 15 a: [illegible]
ولا تقول[+] قوى الافلاك اجسام وهي لا متحللة ولا متلاشية — + [illegible]
وصورها ثابتة[16] وتتغير وخروج عن القوة[17] الى ~~الفعل~~ الفعل — 16 a: 7: [illegible]
وكل متحرك فله سبب محرك ويخرج قوته الى الفعل — 17 [illegible]
فصار ثباتها من جهة المحرك لها وهو[18] القوة ~~الا~~ — 18. a. 7: [illegible]
الالهية[19] والعناية الربانية الواصلة اليها بواسطة عالم — 19 a. [illegible]
המלאכה فلذلك ليس لها ثبات بذاتها ولا حقيقة وجود — Vgl. More II. 13 Munk p. 26b
من حيوتها[20] لانها ممكنة الوجود والممكن معدوم بذاته — 20. a. [illegible]
موجود بغيره فهي اذ بحركتها متغيرا وبامكانها
معدومة ولو فرض انقطاع القوة الالاهيه عنها
لانقطعت وعدمت وهذه المعنى بعيدة الفهم
عسرة التصور ولو في اماكنها بدلايلها فكيف من هنا
وانما هو كلام ~~مختصر~~ مختصر وجيز يرشد الى المعنى
الكليه[21] على طريق الاخبار فقط — 21 a. 7. [illegible]

فاذا اعتبر الانسان العاقل السالم من الهوى الخارج من
22. באלמאלופה — التعلق بالمألوفة[22] هذه الحكمة البالغة راى الاثار الباهرة[23]
23 a. אלבאהרה — صادرة من الانوار الزاهرة[24] فلعله يتنبه ويتوصل الى
24 a. [illegible] — معرفة العالم العقلي ويشتاق الى التطلع الى[25] جناب المبدع
25 [illegible] — العلي[26] יה שמו [illegible] فيرى نورا[27] تبهره عظمته ومحل[28]
26 a. [illegible] — تضيق العبارات البليغة عن وصف بعض اثار حكمته
28 [illegible] — وعظمته فيسترشد الى ما يجب عليه من محبته وطاعته
29 [illegible] — وما يتبع ذالك من عبادته والاستغراق في بحار ملاحظته
30 [illegible]: الايجاز — لانه يجده بما[29] وصفه بعض الفضلا بعظيم الايجاز[30] وغاية
31 a פקד — البلاغة كله لحسنة وجه ولجودة يد فيعلم ان من كرمه
32 a [illegible] — (31) اجتنى السعادة القصوى ومن حرمه فقد خسر
33 [illegible] — الاخرة والدنيا ومن دون هذا التدريج وان كان
~~34~~ [illegible] — الكلام فيه يخفى فلا[32] يمكن مدعي يدعي الوصول
35 [illegible] — الحقيقي بل بالتقليد والربد كما شان اكثر الخلايق كما
36 a. J. [illegible] — قال بعض العارفين ولو لا الاسم ما عرف المسمى ايا جاهلين
قد عرفتموه: فبذالك امكان فهم المعنى انما يكون بعد[33]
فهم العبارة الحاملة له كان من ~~ليس~~ يرى[34] القشر
احق به كان لم يرى[35] ما في باطنه وقد علم ان فقه
الشريعة وفهم اغراضها[36] هو شرح اغراض התורה والتفقه
في عمل המצות على حقيقة[25] الواجب المامور بفعله الذى

Mj. Si ce n'était le nom on ne connaîtrait pas celui qui est nommé; ô! vous ignorants, le connaissez vous donc." Munk Not. 10. [illegible]

لا يمكن فهم جزيات[37] الاحكام وكيفية عمل המצות على ان
الاستقصا من النص فقط حتى في جزيات ما وقع في ذلك من
الفقه والقياس في ما استخرج بالقياس[38] او في ما نقل في
ذلك من النقل فلا جرم كان من اعظم المهمات واجل
الضروريات قراة תורה שבע״פ بعد قراة תורה שבכתב
قبل قراة كل علم لان لم يكن[39] ثم علم ينبغي ان
يقدم على ذلك لانه معتين على[25] ~~[illegible]~~ الكمالات
الانسانية الروحانية منها والجسمانيه مهذب (?) الاخلاق
النفسانية منفعة للعشرة معدل للاجتماعات المدني[40]
موصل الى السعادات العقليه ~~[illegible]~~ مكسب الحيوة
الابديه محصل للذات السرمدية[41]:

وقد علم[42] ايقا ان وضع תורה שבע״פ في مكتوب
انما كان في زمان גלות ישראל وتفرقهم[43] بين الامم
وتشتت شملهم واختلاف الاسنتهم[44] ونسيانهم
~~جل~~ جلّ[45] لغاتهم[46] فوضع في التاليف[47] الاول من ذلك
وهي[48] המשנה وفي ما الف بعدها على[25] سبيل الشرح لها
او التعريف بكيفيه استخراج المعنى الفاظ كثيرة
~~[illegible]~~ مستعارة من السن كثيرة غريبة عن اللغة
العبرانيه او متعرفة من بعض تلك الالسن او

37 a גזיאת
38 a אלקיאס [illegible]
39 l. [illegible] יכון
40 l. [illegible] אלמדניה
41 fehlt in a:
42) in Cod. [illegible] 621 [illegible]
43. a תפרק ישראל
44 l. السنتهم
45 a ג״ל [illegible]
46 a לגאתהם
47 a אלתאליף
48 a והי

2.

او مركبة منها ولا شك انها كانت في ذلك الوقت معروفة
عندهم مفهوما لشهرتها[49] (הגויה)[50] في ذلك العصر كشهرة
اللغة العربية عندنا اليوم وقد شرح התלמוד تلك
الالفاظ جميعها واما התלמוד فمعلوم ان جلّ ~~[illegible]~~
لغاته سريانيه وفيه ايضا من اليونانيه والنبطية ومركّبه
منها ومعرفه لشهرتها ايضا في ذلك الوقت وقد شرحوا[51]
הגאונים والشارحين جميع ذلك وصنّفوا كتاب كثيرة
مختصرات معاني وشروح الفاظ وجعل[52] المتاخرين من
شروحات הגאונים ومما شرح في התלמוד والّفوا[53]
كتب كثيرة ايضا في تلك المعنى ومن جملة تلك الكتب
كتاب הערוך كتاب شريف عظيم الشان في معنها[54] لانه جمع
فيه اكثر الالفاظ التي ذُكرت في جميع توالف החכמים
ז״ל في الفقه وفي شرح התורה והתלמוד والתוספתות[55]
والברייתות والבראשית רבה וויקרא רבה וספרא וספרי
وغير ذلك من الكتب الموجودة لهم ז״ל فصار ~~[illegible]~~ بذالك
كتاباً كبيرا جامع[56] لفوايد عظيمة لا يشبهه في معناه
غيره وجمع فيه شروحات הגאונים ~~[illegible]~~ واكثر ما
ذكر في המדרשים ~~[illegible]~~ لكونه[57] لكبره صعب[58] ~~[illegible]~~ ماخذه
وعسر[59] تحصيله وقلّة[60] وجوده فلا يوجد الّا عند

49) a. J. לשהרתהא
50) a. fehlt in J.
51) a. J. שרחת
52) l. جمعوا
53) l. J. וללפו
54) l. معنيها
55) a ותוספתות
56) כתאב כביר גאמע
~~[illegible] a. J. [illegible]~~
57) l. a: לכברה, J. לאכבר
~~58 l. [illegible] צעב~~
~~59 [illegible] עסר~~
60 ~~וקלה a וקלת~~

احاد وخاصّا فى هاذا الزمان الذى قلّ فيه اهل العلم
وعدم من يطلب فضيله لا عمّ من الشدود ما ترادف
من الانكار الذى الممسن الخواطر واعمت الابصار والبصاير
وكدّرت الارواح والسراير واظلمت البواطن والظواهر واماتت
الهمم والنفوس الظواهر النواظر עד ישקיף וירא ה׳ משמים
فما بقى من ينظر فى علم ولا من يطلب فضيلة حتّى[25] [illegible]
قراة النص قد اشتغلنا בעוונותינו הרבים عنه[61] وذلك زيادة 61)
فى عقوبتنا فناهيك من يقرا תלמוד او غيره الا اليسير
بمره ولولا مشيئة الحق[62] سبقت بما خصّ به من الرحمة 62) אלהי אלקה a
לזרע אברהם יצחק ויעקב[63] الذى خلد الشريعة بينهم[64] 63) a ישראל:
وادام وجودها فى نسلهم واوعد حين التواعيد[65] انها 64) f. a.
لا تعدم ولا تنسى[66] من بين ישראל لما اراد تع׳ 65) f. a. 66) תנסיא
من صلاح عاقبتهم فقال فى كتابه العزيز כי לא תשכח 67) a הדה
מפי זרעו והו׳ فاظهر الشفا واعدّ الاشخاص يعاقبوا[68] وتلّشعهم
דנוביהם كما قيل מקדים רפואה למכה فاوجد لهم قبل 69) a [illegible] ערב:
فاذا[67] الوقت الشديد العقوبة شخصا كان السبب فى احيا 70) a: בעת
نفوس ישראל بعد مماتها وانعاش قواهم بعد سقوطها a) M. יעאקבוק
واضاة انوارهم بعد افولها وهو הגאון العظيم والسيد الكامل[68] 68) a גביר הדורות
מרנא ורבינו משה קז״ל נזר הנביאים בחיר הרואים מחמד
הנבראים אור [illegible] ומורה חכם עקרא[69] ודרך [illegible] גדל עוז קיום
ערך וגל חסד קיומ[70] שרק אשר רוח אלהים [illegible] ונפש צדיקה
[illegible] עד אשר [illegible] ונשר [illegible] וסגל [illegible] והעניק

Aus dieser Handschrift geht Grätz VII. 156. Jbn T. nach der Handschrift von den Mongolen in Pe. hysterischen Lehre [illegible]

M. גביר הדורה וגם גבירת הדורות
[illegible] + + [illegible]

ישראל מנורות וקרא אלהים נהרות מזהרות והקין [illegible] כי יחון
דורש טוב לעמו וקבלה מהר״ו והוא דוד התיק משה קית ישראל נהרין
עליו נפשו [illegible] כקוד חולקה ויתייר אבל ד׳ התורה فاضا ابصار[72] ישראל וجلاها من ظلمها[73] واكدارها بتواليفه الشريفة
واشرق شموس عقولهم بانفاسه اللطيفه فرزق بذلك عند
الله اعلا [illegible] الرتب المعفة فيما قال[74] الولى عم והמשכילים
יזהירו כזוהר הרקיע فلولا ذالك ما كان بقى فى ישראל مع
عظيم الشداید وقوة ضايقه الגלות نور يستضوا به ولا
علم يتشرفوا به ولا عقيده صحيحه محررة يرجوا بها
صلاح حال وسبحان[75] من منّ عليهم بوجوده وظهور
تصانيفه وخاصه تاليفه الكبير[76] الملقب משנה
תורה الذى اغنى[25] به عن كل تاليف فى تبيين فقه الشريعة
واحكام المצוות كما ضمن فى صدره فى تعليل تسميته
משנה תורה قال „ לפי שאדם קורא תורה שבכתב תחלה ואחר
קורא בזה ויודע ממנו תורה שבעל פה כולה ואינו צריך לקרות
ספר אחר ביניהם"[77] فاذا كان الامر على ما وصفنا والوجود
شاهد بما ذكرنا اذا استعرنا بقياس تواليفه الى تاليف غيره شيا
مما قاله ר׳ יהודה הלוי فى بعض مدايحه على الاستعارة الشعريه
فيكون قولنا نحن ذالك الشعر فى حق تواليفه حقيقة[251] التى استعارة 78
وهو قوله:
וגם שמש[79] שכם כסה מאורי ועם שמשי האיר יאור מנורה (+
وهذا البيت مطابق معناه لشعره هو ז״ל فى اخر الחבר حيث قال
בשדה תבונות קצרו הקוצרים חכמה אישר אל בלבבי ערבה
והם אחריהם לקטו הלוקטים נפשי אליהם חובבה קרבה
כמה אלומות אלמו מהם אבל קמה אלומתי וגם נצבה xx

עמלון: a 70
יאלאבניאר אדרו: a 71 בישראל
צולמהיא a: 73
[illegible]
74) f. abbrev. פ״ק
פם קיאל a.
בסבחקין a) 75
76) [illegible] יאלברנאיר
יממניא a
ביביהן a) 77
78) [illegible]
79) [illegible] a
80) f. [illegible] a

x [illegible]

81) a. f. 7: ومعلوم انه ז"ל ضمن في اول החבור ايضا[81] انه لا ياتي
فيه بلغة معجمة بالبلاغة عبرانيه فصيحه مفهومه قصد التخفيف
82 a: ד"ק בראלביה والنهوض على قوالب[82] العلم لئلا تخل اذهانهم في استفهام
الالفاظ فيشتغلوا بها عن المعاني كل ذلك رغبة منه ז"ל
83) f. a. في افاضة الخير وحرص منه على اشهار العلم ونشر الفضل
والترغيب في الكمال والتشويق الى السعادة المضمونة للكاملين
84) a: ד: אליעזר ~~وتخيل~~ وتجليل الموانع من طرق ~~الصالحين~~ السالكين
فاعظم همته وارفع قصده ان يفيض من نوره الساطع
على كل مستعد حسب استعداده تشبها بالله ית' שמו
واقتفا اثار حكمته في افاضة الخير والوجود الحيوة والجود على
العقول الشريفة ومنها الى افلاك اللطيفة ومنها الى عالم الكون
رتبه بعد اخرى واصدار كرم واحسان من قابل الى قابل[83]
حسب استحقاقه وقبول استعدادة من غير طلب استرجاع
منفعه منها ولا طلب استكمال بذلك الفعل بل كل مرتبه متشبهة
بالمرتبة المفيضة عليها والجميع مرغوبهم الى استكمال بالتشبه
بواجب الوجود مفيض الجود ومبدع الوجود ית' שמו ויתע'
קדר كل احد حسب مقدرته وعلو مرتبته] ومع ذلك
فان فيه اعني החבור ~~الفعل~~ الفاظ كثيرة عبرانيه واسما
متشبهة ومستعارة ومتصرفة من الفاظ اخر ومركبه لا نعلم
شرحها لقلة معرفتنا في تعريف اللغه العبرانية وجهلنا في
اكثر اشتقاق الفاظها لان החבור قد قال انه وضعه بلغة
המשנה ومعلوم ان המשנה اكثرها عبرانيه على ما مستعمل
عندهم حينئذ من لغاتهم ليس لحالنا اليوم[84] الذي نحن

85) 7: קבלה a: ב"ק قوم بلا ~~حصلت~~ لغة واقية بلا لسان وكل امه من الامم لا
وجود لها الا بلغاتها ولا حقيقه لها الا بالسانها كما قال[85]
86) a. ... T. [86] ללשונותם בגויהם, יאיש ללשונו, למשפחותיהם בגויהם,
87) a: א"ב ומדבר כלשון עמו لولا رحمة الله تع لنا في ان يبقا لنا
59) a. T: ויאלליה بقية ببقا هذه الكتاب النبوية بيننا مع وجود התורה
60) 7: יקיר كما تقدم ومع ذلك جرى لنا في الفاظ ال~~מקרא~~ משנה ولغتها
61) ... a: ... كما[87] جرى لنا في الفاظ المקרא الذي لم يعلم اكثر الناس
منها الا اليسيرا[58] واكثر الذي[59] يعلموه منها ليس عن
اصل ولا تحرير اشتقاق ولا دليل يقين[60] بل على غلبة الظن.
وفي החבור ايضا اسما على استعلالات החכמה ז"ל
اتى بها على كنهها وقد ذكر هو ז"ל ذلك[61] في صدر ספר
המצות ~~قال~~ *وقال انه الفه على لغة המשנה לא على لغة המקרא

*) ע' בהקדמה לספר המצות וז"ל שם: וכן ראיתי שלא אחברהו [החבור הגדול] בלשון
ספרי הקודש לפי שהלשון ההוא קצר בידינו היום מהשלים עליו הדינים כלו וכן לא
אחברהו בלשון התלמוד כי שלא יבינוהו מאנשי אומתנו כי אם יחידים ומלות
מהן זרות ונשבשות אפילו לבקיאים בתלמוד אבל אחברהו בלשון המשנה כדי
שיקל זה לרוב האנשים כי כל מה שהתבאר ונתברר ממאמרי התורה וכו'

حسب + وتعبيرهم الاسما بتلك العبارة فهو امّا لكونها — حسبا + كما
اسما موضوعة في اللغة لتلك الاشيا ولا نعلمها نحن او
ان يكون اسم ذلك الشي لوثار جلّ[62] اللغة وعدمها منّا — 62 a ב״ג
للاشتغال بغيرها كما جرى لنا واستعير له اسم من اللغة
المشهورة حينيذ او ان يكون الاسم موضوع لشي ما
فيستعيروه لشي اخر لمشابهة ما الشيين في معنى ما
او ان ينقلوه لذلك الشي الاخر نقلة دايمة فيصير ذلك
موضوع[63] لذينك الشيين او كفيت التسمية الاولى وشهرت — 63 a אלמוזורה
الثاني واستمرت وهذا التفصيل في معاني الاسما معروف عند
المنطقيين ~~جلا~~ بالتبيينها وتعريف تركيبها وتفاصيلها
~~وتقسيم~~ وتقسيم اساميها هو اول اغراض المنطق مع
كونه ר״ל عند ذكره مثل هذه[64] الاسما فهو على الاكثر — 64 a ת. האדא
يشرح معنيها ويبين مدلولها وخاصا اذا[65] علم ان — 65 a: ת. אן
ذلك الاسم يتبدد[66] في عدّة مواضع كيلا يحتاج الى — 66 a: ת. אלית בבררך
التطويل في شرحه حين ذكر لانه دايم يكره التطويل
الغير ضروري في ما قال[67] في مقاله תחית המתים لو امكنني — 67 a ת. בקולה
ان اجعل فقه[68] الشريعة في פרק אחד (احد) لا جعلته في — 68 a ת. [illegible]

שני פרקים وهذا يذكر الاسم ويشرح كقوله في הלכות שחיטה:(+)
המעי האחרון שהוא שוה ורחב בן מקום והוא שהרעי יוצא
בו מן הערוה והוא דבוק בין עיקרי הירכים הוא הנקרא חלחולת
(אם ניקב במה שהוא טרפה) فذكر اسمه بعد ما ذكر شرح — (+) [illegible] a.
ماهيّة هذا[69] الاسم — Hier beginnt Edelmans Abschrift : — 69 a: חדק
وكذلك لا ذكر /* כל אחד מבני המעים שפסולת — *אלמצארין
המאכל סובבת בהן ויש מהן מלפפין... והן הנקראין הדרא
דקנתא وهذه في * وسنبيّن اشتقاق هذه الاسم في — * אלדוארה
موضعه فقال في טומאת עוקצין: והפרגול וזו השריג
שהאשכולות תלויין בו ومثل ذلك كثير وعادته يختصر تلك
الاسما ويذكرها بشرحها ومعناها كما فعل في הלכות שבת
في قول المשנה: אין הרחלים יוצאין חבורות כבולות
כבולות וצרורות فان هذه الصفات لم يذكرها وانما ذكر
شرح معناها ومثل ذلك كثير وستبين هذه الاسما وغيرها
من احرفها في هذه المجموع ومع ذلك توجد فيه اسما

+ הלכות שחיטה פרק ו׳ ה׳ ט״ו

יתרבאל *)

*לאביה חק אלאוני = ~~[illegible]~~ لونية من الالوان

نجتنبيرا دون شرح ......*) منه على ان ذلك الاسم منهم
وكذلك فى الفعل وخاصّا ان كانت تلك اللفظة
عبرانيّة او ان تكون اسم ....X...* او ملبوس
او غير ذلك فلا يمكن فيه سوى ذكره حسب فلذلك
اكثرت انا תנחום בן הרב ר׳ יוסף ~~[illegible]~~ הירושלמי ז״ל
......* الاسما والافعال المذكورة فيه بالفاظ غريبة
عنه بغير الاشتقاق التى يعسر ~~فيهم~~ فهم مدلولها
وانضمها فى مجموع صغير بها يوجد عند كل ~~احد~~
احد بوجود ~~الجبر~~ החבור ويستمكن ~~ايضا~~ من تحصيله لانه
ان استنسخ كان سهل وان نسخ كان هيّن وان
اشترى كان قريب الثمن قليل الكلفة كانه جز من
الجزا * ويستمكن ايضا من حفظه لقلته بالاضافة
لذلك الكتب فجمعت تلك الالفاظ التى ~~[illegible]~~
تعسر وتصعب او ظننت انها صعبة على غيرى
كما صعبت علىّ وفرّقتها على ترتيب حروف المعجم
اعنى אלף בית واضفت اليها ايضا الفاظ المשנה لكون
الفاظ المחבור ولغته مبنيّة على لغة ~~[illegible]~~ المשנה كما
بيّننا ولكونها ايضا اكثرها عبرانية وجمعت شرح
بعضها من الערוך الذى وجدته منها فيه وما

لم اجده في המרק الكرته من شرح המשנה לר׳ משה זצ"ל
وما وجدت فيه كلام لاحد הגאונים او لبعض المشارحين
خلاف لقول المרק او لشرح המשנה فذكرتها بحسب
سياقة ترتيب او ان اجد # لتلك اللفظة اشتقاق غريب
من התרגום او من غيره فاذكره لاجله واشرحها باللفظ
العربي لان المרק باللفظ ~~العربي~~ العبراني في صعب
منه ايضا ... لذلك كلمة ولا يذكرها شرح اما اتكال منه انها
مفهومه او انه لم يتحقق له شرحها او انه لم يروى لها
شرح ~~ولم~~ او لغير ذلك وكذلك الفاظ التي لم يذكرها
قد يكون تركها لبعض الاسباب او سهى عنها שגיאות מי
יבין مع كون الذي جمعه [illegible]
[illegible]
يمنع من ادراك الحقايق ~~وتصحيحها~~ وتعيّدها وكذلك يوجد
ايضا في المרק بعض الفاظ مذكورة في الباب اللايق بها
فاذا طلبت في موضعه لم توجد في كون الطالب يظن
انه لم يذكرها وذلك مثل وضيعه נשר في باب שר
حرفين وظنّ ان النون زايدة لا لم يجدها في ישיר ינשר
קשור, יגע"פ שמשיר צרורות وذكر תאוה في باب או
واسقط الها لكونها ليّنة لا ينطق فحكم انها مزيدة
وذكر מקיש في باب קש ولم يعلم ان اصله בקש

من וארכובותיה דא לדא נקשן وان النون اندغم
في קו"ף: מקיש وفي צוק: משיר צרורות كما اندغم
נון נתן في יתן ואתן ותתן ומתנה ومثل ذلك
كثير ~~كثير كان~~ او ان الفعل יקום من حرفين ومن
حرف واحد ايضا كلا ~~ظلّ~~ ظنّوا ان קם וסר ושב
ושר ونحوها افعال ثنائية ولم يعتدّ بالحرف اللين
الذي بين الحرفين الذي ظهر في קום וקומו
وفي עיר ועייר وفي ישוב ויקום וישיב ויקים
وظنّوا ان הך והט ותן ורד וקח ونظايرها التي
احذفها محذوفة او مندغمة في הכה והטה ولم يعلموا
~~بها~~ بها وحكموا ان הך והט و״ה كل فعل منها حرف
واحد وان תן ורד וקח من حرفين ولذلك وضع
ירה נחש في باب ~~خ~~ ר حرف واحد ولم يشعر ان
الاصل ג׳ حروف مثل ירה בים او ירה יירה ووضع
ג׳ד הנשה في باب נ׳ حرف واحد ولم يعتدّ الدال
لانها عنده من ..... * لكونها تحذف كثير او تندغم ירה
كما بيّنّا وكذلك الهاء عنده لكونها لم تظهر في
النقط ووضع הרוחות בושבות في باب שב حرفين
ولم يعتدّ بالحرف المندغم الذي لاجله ~~اسم~~ اشتدّ

الثاني وصارت حرفين ومثل ذلك كثير وهكذا كانت
اللغويين المتقدمين يعتقدوا جميعهم الافعال الثلا
الثنائية والافعال الفردية الى ان ظهر ابو زكريا حيوج
ז"ל واقام الدلائل والبراهين ان لا يوجد فعل على اقل
من ג حروف وبين سر الاحرف اللينة والاحرف الخفية
المدغمة والاحرف المنقلبة فتبين الحق واتضح
وبطل كلمة سواه ثم جا بعده الشيخ الاّ العظيم
ابو الوليد مروان ابن جناح وزاد ذلك بيان ووضوح
وليس ذكر ذلك وتبيينه وبسطه قصدنا في هذا الكتاب
وانما ذكرنا هذا اليسير منه ذكرة مجملا لتحقق ان
تلك الالفاظ موضوعها في غير مكانها واما نحن فنرتب
الجميع في هذا المجموع في مواضعها الحقيقية على
اصولها ليوجد عند الكشف كل واحد منها في مكانها
ويسهل تطلّبه اذا احتاج الى شي منها واذا ترجمنا
ילמבתרי * شرحها باللفظ العربي فكان اقرب لفهم الاكثرين وقد تكون
كلمتين من حرفين فيأتي جملا في مكان واحد فنشرحهما
في ذلك المكان جميعا لان ذلك ابين لمعناها كما سنبين
فاذا اتت الكلمة الاخرى في حرفها ذكرناهم واخلينا
بشرحها على ذلك المكان لئلا يتكرر الكلام ويطول
الكتاب في غير ضرورة.

واعلم ان ה حروف يجمعها אמתין قد تاتي في اللغة
العبرانية كثير مزيدة في اوائل الاسما وينبغي ذلك
الاحرف في تلك الاسم ويبقى كانه اصلي اصلي لكن
اذا رددنا تلك اللفظة الى اشتقاقها علمنا انه مركب
عليها وليس من اصلها وذلك مثل التا في
תינוק الذي من ינק وفي תירוש من ירש وفي תבואה
من בוא תבואתה وكذلك תקומה ותשובה وغيرها
والميم في מנוס ומזור ומקום ומשמר ומעמד
وغيرها والالف في אקדח ואפרוח ואזרוע. ואשכר
ואזכרה ونحوها. واليا في יצחק וישמעאל ויצהר.
ויפתח וילקוט وغيرها والنون في נפתוח. נמרור
ונאור . Var. 1) ونون الانفعال في נבון ונכון ונורא ונשמר وغيرها. وقد
تكون هذا الاحرف في الاسم اصلية مثل ميم מלאכה
ומנחה, ומשחה, والف ארגמן, ואשנבה, وهكذا
بقيتها ؛ فمتى ما وقع لي في هذا المجموع اسم اوله
هذا الה احرف ووجدت دليل او اشتقاق او يدل على
انه اصل امّا من النص واما من استعمالهم فوضعته
في موضع ذلك الاحرف ومتى اشتبه علي فلهو
مزيد او اصلي بحسب ما يستعملوا الفاظ غريبة
من لغات اخرى او مركبة من لغتين فاذكرها في
الموضعين لاجل من يطلبه في موضع
منها ولا يعلم اصله فان طلبه من الموضعين وجده
ואחילך لكن لا اشرحها سوى في المكان الواحد فقط ......*)
به في المكان الاخر كي لا يطول الكلام ويتكرر

وكذلك افعل في كثير من الاسما التي اعلم ان تلك
الاحرف مزيدة فيها ~~[illegible]~~ باني اذكرها في الموضعين واشرحه
في احدها اما الموضع الاصلي او المزيد بحسب ما ينتضم [?]
القول او بحسب سبب ~~[illegible]~~ او غرض يحصل
في ذلك مثال ذلك ~~[illegible]~~ מזמור اذكره في حروف الميم وفي
حرف العين ومשמרת في حرف الشين *דבנים מזרות +l. [وفي حرف الميم]
في حرف الميم وفي حرف הזם واشرح كل واحد منها
في احد الموضعين ...... *عليها في الموضع الاخر وذلك ואחיו
احتراز لاجل مبتدى لا يعلم اصل الكلمة فحين
طلبها وجدها. ــــ واذا ذكرت في اصل من الاصول
فلا اضمن اني اذكر كل ما جا في المחבור من ذلك
المعنى لان ذلك كان يوجد תחריר מחבור בראת לגם
כל תברר ذلك المعنى في عدة مواضع وانا اذا اشرت 2
الى نوع ذلك المعنى واحضرت منه شخص او شخصين
يقام عليه كل ما لم اذكره لان الغرض ضبط المعنى
لا حصر اللفظ وهذا مجموع ينتفع به جميع الطلبه keine Concordanz zu Maimonides kommen [?]
في قراة المחבור الذي هو كان القصد الاول وفي قراة
غيره ايضا مثل المשנה وبعض تواليف المتاخرين ولو
يكون عنده הערוך او غيره من الشروح يزداد بهذا
منفعه لان احد لا يحضر جميع المعاني لا يشكل عليه
منها شي لان ترى הערוך كلى ما جمع فيه وما لم يجمع videbis
في كتاب اخر في هذا المعنى وعلى تطويله واحتواه. ومع
ذلك فانه اغفل الفاظا كثير من المשנה لم اجدها
فيه وناهيك من المחבור الذي لم يكن موجود في كتاب
حين الف كتاب הערוך وكذلك المשנה ليس فيها

جميع الالفاظ التي في المחבור حين (Var: حتى) يقول
من يقول اي كلامه اردناه كشفنا عنها من شرح كلمة [?] ...
المשנה وحتى لو انها فيه لم يوجد شرح ~~[illegible]~~ المשנה
في كل مكان ولا عند كل احد وحتى لو كان عنده
فلا يعلم مكانها على التحقيق من المשנה وشرحها حتى
يكشف عنها من يحفظ المשנה وشرحها كحفظه קריאת
שמע وشرف* هذه منزلته) غير محتاج الى هذه الكتاب 2 [?]
الا على ان كان على حكم التذكرة لمحفوظه او للتفرغ*
وقد بيّنا ان فيه الفاظا كثير وبيانات وشروح لم للتفرغ
توجد في كتاب واحد مجموع لاني جمعت معانيها
من كتب كثير ~~واقوالهم~~ واقوال قوم كثير وما اعلم
احدا اعتنى بعد تاليف المחבור لشرح الفاظه لانهم
يقولوا انه ماخوذ من كتب متقدمة وتلك الكتب 2
مشروحة فهو *[?] مشروح واذا ارى ان
فيه الفاظا ~~كثير~~ كثير صرفها هو [?] واستعمالها او
استعارها وثم الفاظا عسر عليه هو شرحها او لم
يعتمد فيه على يقين كما ذكر في شرح المשנה (a)
ان הקציעה من مفردات הקטורת [عقاد* مجهول الان *[?]; [] ... ursprünglich ...

---

a) Kerithot I. 1: [Hebrew] Über dieses Wort gehen auch ältern Commentatoren [?] ... R. Chefez ben Jazliach der es mit عنبر erklärt (cf. Kimchi's Schoraschim s.v. קצע) R. Saadja Gaon hat es ... mit קשט identificirt, welches Chefez durch قسط = costum (cf. Kimchi l.c.) erklärt; Salomo Parchon verwirft beide Meinungen, ... die Saadja's u. entspricht [?] Chefez. [Hebrew lines, illegible]
(Machbereth haArukh ed. Stern s. voce)

كلها لم نحققها الى الآن ولا نعلمها لكن المعنى المعلوم
انها الات من صوف يلبس بها الرجلين والساقين كـ
شبه الجوارب والقلسوات ومثل هذا الاشيا كثيرة ولو
في النصوص لم يعلم معناها الا بحسب المكان واستقرا
غرض تلك الفقه

[illegible]

وقد جعلت ترتيب الالفاظ الاول لا يتقدم حرف لحرف لا في اول
70 fehlt. aus 6: [illegible] — الكلام ولا في اوساطه [كما لا يتقدم בבד على אבד] 70
71 6: 7: גליג — ولا עבד قبل סבר كذلك لا يتقدم 71 אגד قبل אבד 72
72 l. nicht בבד — ولا פתיל האידך قبל אגם بل على الترتيب ، ونحضر
من بعض الاحرف كثير ومن بعضها قليل حسب
ما يوافق الغرض وحسب ما نحتاج اليها وكل ما هو من
ذوات المثلين فارتبها في اول ذالك الحرف حيث
يكون موضع الحرف الثاني من الكلمة لان الحرف
73 6: אלאמא — الثالث هو الثاني بعينه على ما 73 وقع فيه نسيان
او غفلة وقد نذكر في كثير المواضع اسم او فعل
يتضمن في اللغة معاني كثيرة اما باشتراك او باستعارة
او بوضع اول فان كانت جميعه من غرضنا ذكرناه وان
لم تكن من الغرض اخذنا منها ما نحن محتاجين
74 Hier ist in 7. eine Lücke [illegible] 129 ausgefüllt ist. — اليها وذكرنا شرحها وتركنا الباقي 74 الذي قد بينت ان
لم يكن غرضي حصر جميع اللغة بالقصد

[illegible]

ولم يعلم حقيقته ولاجل ذالك في החבור لا ذكر
مفردات התורה] ذكرها جميع مشروحا بالعربي
ما خلا الקריאה ابقاها على ما هي عليها ولم يشرحها كـ
وكذالك قال في הלכות שבת פ׳ אין לועסין את
המסטכי x) בשבת لان لم يكن للמסטכי اسم عبراني 21.24.
متفق عليها لان اكثر الشارحين شرحوا في
[illegible] מסטכי وبعضهم قالوا جنس من الميعة
السايلة وهو شرح רבינו סעדיה ז״ל اصطرك* — אצטרך
وبعضهم قال انه دهن البلسان فلما لم يكن عنده
محقق ذكر מסטכי بالعربي وكذلك سموها* ايضا في — * Var. ذكروها
المשנה بهذه الاسم العربي كما سمى الاقطاع
קטיע وقالوا קטע ראשו وهو لفظ عربي وكما
يبين كثير مثل ذلك عند الشرح وكذلك
قيل في المשנה d) في מסכת כלאים: הברסים
והברדקים והדלמטיקין ומנעלות הפינון לא
ילבוש בהם עד שיבדוק فقال شرح ذلك هذا الاسما

---

x) מסטכי = mastix. Im Talm. Beza 33. b. wird unter dem מסתקי eine Flüssigkeit verstanden, so auch Sabbath [illegible] מסטיכי in Midrasch R. Gen. c. 91 [illegible]

Vgl. Donnolo von Steinschneider p. 83. s.v.

d) Kilayim IX. 7.

mit Beginn wieder der ... Blatt.

واقصد من كل من وقف عليه ورأى فيه زللا ان يعذرني بحسب
تقصيري وقلة علمي مع تقصير البشرية وضعف القوة
الجسمانية فمن ابذل المجهود وفعل مقدرته فقد زال
عنه اللوم اذ لا يلام احد على كونه لم يتخلق في
اكمل حال واعلى رتبة بل يلام على ما قصر عن ما قصره
في استعداده بقصره وارادته فهو عليه الطلب
والجهد ومن الله المعونة والتبليغ

واعلم ان قد جائت في المשנה الفاظ منها اسما
ومنها افعال على خلاف المشهور [من استعمال الاصول اللغوية
وفي شاذة خارجة على القياس بحسب الامور المطردة
الجارية على القياسات الصحيحة والطرق الواضحة وذلك على تلك
الاسما في ساير الكتاب الفقهية وصارت شايعة بين الملة
لكون المحدثين من اللغويين انكروها وقالوا استعمال غلط
ولا يجوز اصلا] وذلك مثل תרומה الذي هو اسم تركيبه عليه
التا تركيب مجاورة حسب لانه من רום ירומו, נשא ורם
ורמים وهي مفعلة العين مثل תשובה من שוב ישוב
ותקומה من קום יקום وكذلك תבואה ותנופה وغير ذلك
من التعريف فجعلوا وزن תרומה مثل מלוכה الذي
يقال منه מלך. ימלוך. מולך لان الالف الميم في מלוכה
اصل وهي מ"ה, וזנה פעולה فقالوا منه פעל. יפעול.
פועל واما תרומה" فان وزنها תפעלה فلا يوجد ان
يقال منه פעל יפעול, פועל الا بعد اسقاط التا الزيدة

Terumoth I. i. Kitab al-luma ... 147 ... Menachem b. Saruk's Machbereth ...

Ces. Filipowski 12. a.

غرضها فكل ما وافق ذلك الغرض ذكرته وما سواه تركته
وكذلك كل كلمة اجد في شرحها خلف بين الشارحين فاذكر
راي كل شخص باسمه وكل كلمة اجدهم متفقين في
شرحها اذكرها من غير اسناد لاحد لانها راي الجميع
فاعلم ان كل كلمة تذكر فيه من العברי فهي بالقصد
الاول وما يوجد فيه من غيره فليس بالقصد الاول
سوى ما يوجد فيه من المשנה كما ذكرت لانها محتاج
اليها في الفاظ العברי ايضا لان اصلها منها كما تقدم وما
سوى ذلك امالم ... الضرورة اليها لان يكون
معها كلمة فيحتاج اليها اولا يصح ..... معنى الكلمة الثانية
الابعد شرح الاولى او لكوني وجدتها اشتقاق استحسنته
فقصدت تقييده لئلا انساه او يكون اسم مشهور
الاستعمال عند الناس بالعادة وهو مجهول المعنى فاثبته
عليه او لضرورة اخرا اتفقت عند ذكرها فاذا كان
الامر كذلك فستجد فيه كلمات كثيرة على هذا
الوجه من مواضع متفرقة في اغراض متباينة لكن
ليس كل مقاصدنه تجده فيه الا من الفاظ العברי
والمשנה فانك تجد ما تطلبه فيه الى غلب الامر
وان شذ فلا يشذ الا يسير ولعل ذلك الذي يشذ
على طريق السهو والغفلة] שגיאות מי יבין
فيكون الكتاب كافي في معناه بالذات ومرشد الى ما نقصد
منه بالغرض لذلك سميته المرشد الكافي ومن الله اسال
الارشاد والكفاية بالعون بان يهديني نحو الصواب
ويلهمني الصدق ويعصمني من الزلل

NB:

وهم فقد قالوا תרח ויתרום ותורם باثبات التا ومثل
هذا התחיל[1] ויתחיל من תחלה ומתריעים من תרועה
وغيرها وكذلك اعترضوا ~~على قول المشنه~~ في قولهم מדיח
ומליח وحقه ان يكون ממליח لان الميم في מלח اصل وتحتاج
ميم الفاعل كما دخلت ميم الفاعل في מדיח الذي ليس
في اصله ميم لانه من ידיחו את העולה كما ان لو استعملت
من מלך فاعل من البنيه المزيدة الها اعني على وزن
הפעיל فانا نقول ממליך لا מליך وكذلك اعترضوا على
قول المشنة: הקורע תרומה בשוגג יופך بمعنى יהפוך
فقالوا ان هذا لا يجوز لان الها لا تلين في اوايل الكلام
ولا وسطها وانما تلين متى كانت في اواخر الكلم مثل בנה
ובנו בונים, קוה - יקוו קווים ونحو ذلك واما הרג
והרס الذين هما وزن הפך لا يجوز ان يقال منهما נורג
ولا יורס كما قالوا من הפך יופך وهذا كله صحيح ومبني
على ما وجدنا في النصوص من الابنيه المتصرفه على اصولها
على القياسات الصحيح لكن الجواب من هذا القول وما
يشبهها من الاعتراضات يقال ان اللغة العبرانيه ما
انحصرت جميعها في النصوص الموجودة عندنا ولا ايضا
المتكلمون بتلك النصوص قصدوا تبيين اصول اللغة وتحديد
الامور المصطلحة عليها بين اهلها بل تكلموا بما احتيج
اليه ذلك الوقت ولو طال الكلام لعل كان يوجد فيه ما
لم يكن موجود عندنا اليوم فاذا راينا الاقدمون الذي
هم اقرب الى وقت اتساع اللغه وشهدوا استعمالها وكثرة

1) Auch Ibn Esra ~~[illegible]~~ macht dem Pajtan dem R. Eleasar Kalir den Vorwurf Formen wie התחיל zu gebrauchen. s. Safa berura p. 14. (ed. Lippm.) vgl. Sefath Jether p. 21; Jesod Mora p. 18. Comment. zu Koheleth 5, 1.

تفنن اهلها في النطق بها تكلموا بالفاظ فنعلم يقين
بان ذلك كان جايز عندهم ولذلك نطقوا بها في لفظهم
ليس انهم غالطين كما تظن المتغضبين الظالمين — ? ع = ظ
بانفسهم، وهذه لو لم نجد النصوص ما يشبه ذلك
في الامور الشاذة ان الاطراد والخارجة عن القياس — ? عن
فكيف وقد وجد مثل ذلك كثير لان تامل وبحث
فنحضر هنا مثل واحد من كل نوع من هذه الاعتباضات — (اعتراضات :l.
التي اعترضوها لتكون دليل على الذي نطقوا به
من الشذاذ الموجد قد وجد مثله في النص فيسقط — var: 7. פסקט
الاعتراض ولا نطول في الكلام اما مثال תרומה الذي
التا هي مزيدة واجدوها في תרם ויתרם في الاصلية وجا
مثله מתיהדים الذي هو مشتق من יהודה ومعلوم ان
اليا والها في יהודה للاستقبال وقد ~~قيل~~ قيل منه
עמים יהודוך, יהודה לתפלה. فصار اسم יהודה
وشهر في الملة صار كانه بنية خاصة غير ماخوذ من
غيره فاجدوا ~~[illegible]~~ اليا والها فيه كالاصليين فصار وزنه
פעולה فاستعملوا منه מתיהדים زنة מתפעלים وهذه
على قياساتنا وعلى الاصول المطردة عندنا لا يجوز لاكن
بوجداننا* له في استعمال العبرانيين الذين هم اهل — *var: 7: בוגודניא
اللغة جاز. كذلك حكم× תרומה لما كثر استعماله — ×חכם ?
عندنا واشتهر صار كانه اصل قايم بنفسه غير
ماخوذ من غيره فاستعملوا منه תרם ויתרום[1] — 1) Var. 7: ויתרום

Hier kommt wahrscheinlich Cod. Bod. 215a Uri CCCLXXVII, welcher mit תרם ויתרום aufhört u. [illegible] [illegible] fortsetzt. Möglich ist es jedoch, dass das folgende zu einer andern Recension des Vorhergehenden ist, da es ziemlich dasselbe mit andern Worten behandelt.

v. Sacharja 8.10
[illegible] Stelle in Bezug auf חוק
auch im Comment. Richter 11.34
ed. Schnurrer p. 44.

عوض : ا —

אֹבְנָה חקה איננו لانه غير الשכר وهو مذكر فانّثوه
لمجاورة בהמה المؤنّث (1) وكذلك ורק היא יחידה אין
לך ממנו בן או בת تقديره אין לו חוץ ממנה בן
או בת لان بهذا يظهر المعنى فاسقطوا חוץ لظهور
المعنى دونه فقالوا חוץ ממנה : ממנו لمجاورة לו الانثى (2)
وذالك عنهم مسامحة وسيبين لك في باب רקר (2) ان
מחקר اصله חקר (3) معتل العين وركبوا عليها الميم ثم

1) Sachar. VIII. 10. Die alten Commentatoren schlagen zur Lösung dieser syntaktischen Schwierigkeit verschiedene Wege ein. Die Massora margin. ~~in magna~~ verzeichnet zur Stelle Richt. 11. 35. ad vocem ממנה : [illegible]. Die große Massora liefert das Memotechnicum [illegible] für die 5 Stellen: Lev. 6. 8; 27. 9 ([illegible] ממנה [illegible]) 2 Kön. 4. 39; 1 Kön. 22. 43. ~~[illegible]~~ Richt. 11. 35; in der V. Lev. 6. 8. werden 6 Stellen ohne besondere Anführung angenommen u. [illegible] will Norzi unsere Massorabemerkung in [illegible] corrigiren, ohne Zweifel mit Bezug auf die fragliche Stelle im Sacharja 8. 10. — Ibn Esra nimmt [illegible] als gen. comm. [illegible] (Mose haccohen Gicatilia) [illegible] zurückbezieht, welche Ansicht auch Kimchi acceptirt (im Comment. z. St.) [illegible] beide Meinungen als [illegible] angeführt. Abulwalid hat wahrscheinlich letztere Meinung acceptirt, da im 40. Kapitel unsere St. keine Erwähnung geschieht. Die [illegible] der neueren Philologen haben [illegible], daß im Genitiv Kontraktion mit [illegible] Prädicat dieses häufig sich nach dem letzteren richtet in Bezug auf ~~Numerus~~ [illegible], wenn dieses letztere Substantiv ein Individuum bezeichnet; [illegible] hat Ewald Lehrb. 377. d. [illegible]; Roediger in Ges. Gram. 143. 1. hat [illegible] daß sie bei dem durch die Construction [illegible] der ersten Begriffs [illegible] Komut. vgl. Hiob 19. 10. „die [illegible] ([illegible]) [illegible] 32. 7; 38. 21; Ps. 137. 6. [illegible] ~~[illegible]~~ mit Tanchum [illegible] unmittelbar vorhergehende Nomen ~~[illegible]~~ folgende [illegible] einschließt, [illegible] in den angeführten Stellen in Bezug auf Numerus als auch der anderen [illegible] in Bezug auf Genus gelten können, [illegible] die Syntax anderer Sprachen u. aus der [illegible] Fällen, [illegible], [illegible] der Nachlässigkeit des Sprachgebrauchs [illegible]

2) Richt. 11. 34. [illegible] Massorastelle u. Norzi z. St. Targum [illegible]. [illegible] u. anderen [illegible] als R. Tanch. [illegible]: „er hatte nicht von ihr (d. h. der Tochter) Kinder. Kimchi [illegible] Erklärung ist [illegible] auffallend, er will nämlich ממנו auf die ~~[illegible]~~ [illegible] beziehen [illegible]: „die ~~[illegible]~~ [illegible], die ihr schon [illegible] hatte, hatte schon [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] nach Tochter. [illegible] aber [illegible] לו, welches auch Kimchi [illegible], [illegible] Erklärung לו [illegible]?

3) [illegible] Kennic. Rod. [illegible] מחקר [illegible] Targ. J. [illegible] בישא [illegible] — [illegible] Cod. bei Kennicot [illegible] ~~[illegible]~~ in der That מחקר

وكذلك القول في ייפך ليس هو مستقبل הפך وانما هو اسم
الفاعل من יפך مثل יושב יורד او مستقبل من بنيه הפעיל
ثقيل مثل יילך יי יגרתך الذي اصله יהולך من ילך
والها مزيدة من كون ليس عندنا יפך كان لزم عندنا ילך
الاضى وانا بوجودنا ילך . ילכו المستقبل علمنا ان ماضيه
ילך مثل יושב ישבו ירדו الذي ماضيه ישב ירד ד
كذلك ייפך فاعل من יפך او مستقبل منه ثقيل
مثل יילך كما ~~قو~~ قلنا واما הלך فمستقبله יהלוך
בהלוך وفاعله הולך ولا تتغير منه الها اصلي فصار   + .١. בדד
معنى הלך موجود من اصلين הלך וילך وكذلك معنى
הפך في اصلين הפך ויפך كان معنى كثير يكون
المعنى من اصليف واكثر مثل ייקץ בוזה من יקץ ו
לא הקיץ הנער من קיץ והאזין יאזין ✱ من יאזן
שקר , מזין من זין وغيرها كثير واما מדיח ומליח
الذي قالوا في حقه ומליח فهو قول صحيح لكن تسمحوا
في ذلك لاجل مجاورته ומדיח فاتوا به على وزنه حتى
لتخرج من وزن الى وزن اخر بعيد عنه في لفظتين
متجاورتين وقد فعل في النص مثل ذلك في قوله מוציאין
ומוביאין الذي هو بين ان מוציא من יצא معتل الفا
والواو هو فا الفعل فمثل המשל מושב ומורד ומורץ
ونحوها واما מוביא من בוא יבוא معتل العين فحق
~~[illegible]~~ מבואין مثل מבוא העיר . מבוא השמש
لكن لمجاورته מוציאין اخرجوه على وزنه فقالوا ומוביאין
كما فعلوا في מדיח ומליח وكذلك וּשַׁבְרּ הַבְּהֵמָה

VIII. 2. הבדקנים 7. Cod.; עוללות

Vgl. XI. 26. [illegible] חשבון ב mit Dalah.

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

[illegible] תרגום [illegible] Tarch. [illegible] p. 7. [illegible] Geiger [illegible] בנסטרא [illegible]: [illegible] בשגם [illegible]

جملة هذه الكلمة בשגם ثلاث مائة وخمسة واربعين (واربعو l.) و.ع. ترة اسم 3. L.

משה [illegible] (Geiger Zschr. I. 181 Anmerkung).

Die [illegible] grammatische Arbeiten [illegible]: Ganach. Kimchi, Parchon, Josef b. David Hajevani (Dukes Ltbl. XI. 728.) [illegible] Men. b. Saruk [illegible] מחברת [illegible] 10 Regeln [illegible] (Ms. Oxf. 612) [illegible] Lexicon [illegible] (J. a. 1862 II 257).

Unter allen den [illegible] Autoritäten nennt er bloß Abulwalid mit dem [illegible] אורה. Vgl. [illegible] hebr. [illegible] (Jehuda Tibbon [illegible] Serachja u. Kimchi) [illegible] Zunz Zur Geschichte u. Literatur p. 113 Anm. h. [illegible] الشيخ ابو الوليد (Geiger Zschr. III p. 305.)

[illegible] Ms. Luzzatto [illegible] von Mose ibn Esra, [illegible] (Altona 1839) p. 14. **

[illegible] Mose b. Esra aus Granada von L. Dukes

\+ [illegible] Ltbl. X col. 723 [illegible] Menachem [illegible] 10 Abschnitte [illegible] 10. Jh. [illegible] Lexicon [illegible] 12. Jh. [illegible] Lexicographie. [illegible] systematische Grammatik u. [illegible]

اجرى المם كالاصل لشهرة الاسم وكثرة استعماله
وركبوا عليه ميم اخر فصار اصل آخر غير דור لان وزن מתאר ד׳ ל׳ +
ממזר מְפֻעָל مثل משמן משעך ומשעבה وكذلك ايضا
يبين ثم ان נהרסו ממגורותיו اصله גור فركب عليه
~~[illegible]~~ ميم واثنوه فصار الميم كانه اصل فزاد عليه
ميم اخر فصار ממגורות زنة מפֻעֻלות والشذوذ على
غير قياس مثل מקדש יי׳ הישבת׳ מטהרו מִבְּדִיק +22
כיגרבה الكشف ذلك من ثمّ وهذا جميعا مع اعتراف
بالتقصير وقلة التحصيل لكن قصدت ما انتفع به انا ?
ومن دوني وبعد تقديم هذه المقدمة وتبيين الغرض من
جملة الكتاب ووصف ترتيبه والتعريف والتنبيه على
معرفته ومنفعته والارشاد الى اصله وفروعه ابتدى
بما وعدت به مستعين بمن وُصف بانه
נותן ליעף כח ולאין אונים עצמה
ירבה.

[illegible] חברים . Pocock. Notae 420-i

~~[illegible]~~

אן כל ואחד מנהם חבר ללאכר בנפסה ובדנה ועדם שי ומראיאה כל
כל ואחד מנהם פי נטר אלאכר כאלעין אלדי ינטר בהא נפסה ולדלך
תגד אלעלמא אלמחקקין אלדי יסתחקו אן יסמו חכמא עלי אלחקיקה
אלמחבה ואלחקיק כתירין אלאתפאק לה כלהם כאנהם ולי מנזלה
ולי מעשה דלך לאן מנזלה אלגמיע אלחק לדאת אלחק מן גיר מראעאה
מגלוב ולא מיל אלי הוי וליס לאחדהם חט נפס ירומה דון צאחבה ולא פכר פי
נפסה ולא טלבה ריאסה ירום לגלבה תנקיץ צאחבה ל. טהר פצילתה
דונה ולא לאחד מנהם מוגב ולא גרץ גיר מא ללאכר והו אלתעאון
עלי נול אלראחה אלחקיקי ואלוצול אלי אלחיאה אלאבדיה כמא יצל אליה מן
ומערפה אללה ומחבתה וכל ואחד מנהם ירי אן רפיקה עצו מן אעצאה
ואן רפיקה מתפרקין פי אלגסמאניה ומתחדין פי אלרוחאניה
אעצאה אלשריף אלואחד אלדי גמיע אעצאה פי תעבדהם כתעבד
פי אתחאד אלמשיה אלאלהיה ללגמלה וכל ואחד מנהם נפס ואחדה
יחבד אלמנפעה לה ללגמע ולדלך חית טהר אלחק מן אלאכר כאמר
גמיעהם פהם חריצין עלי אלמחבה ויסמו בגיר אלכלד ומנדמגין אלדי
אליה יגתמעו אלגמיע ויתחקו בחסן סיאסתה ותדבירה חקר עיר מנה
[illegible]
אליה אלדי אנגדבו [illegible] אגתמעהם

Tanchums Aussage über
assyr. u. hebr. Schriftzeichen

Exceptum aus Pocock. Notae misc. p. 400.

Obiter notare liceat inter ea quae manus pollucrent numerari legis etiam Sacrae volumina modo אשוריית exarata fuerint (i.e. literis quas Assyriacas vocant illi; nos jam vulgo Hebraicas) non autem si עברית [i.e. characteribus quos Samaritanos appellamus, quos olim annotat R. Tanchum usui communi et civili adhiberi solitos cum Assyrii literis rebusque sacris describendis adhiberentur, nec profanis usibus inservirent, ut nec alteri illi sacris, ubi nisi [illegible], nec eo ipsos postea usos esse nec esset inter se et Samaritanos [illegible] atque eo tempore characteres istos quos Rabbini eos vocant ab Assyriis defluxisse reperisse ut haec obiter ex eo producere liceat.] imo nec etc.

Tanchum citirt die Massora.

Threni 1.1.

Talmudcitate

Lament. 3.22 zitirt T. folgenden Satz: לעולם אפילו חרב מונחת
לו לאדם על צוארו אל ימנע (ית. ׳׳ל) מן הרחמים שנאמר
כי לא [illegible] רחום [illegible] eine Stelle die wir in den ausgefüllten
Lesarten nirgends finden. ~~[illegible]~~ Berachot
10a heißt es: אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע
עצמו מן הרחמים שנאמר הן יקטלני לו איחל u. Sifre Deuteron. §. 29. אפילו
חרב חדה על צוארו של אדם לא ימנע עצמו מן הרחמים ohne ~~[illegible]~~ bei-
gebrachten Bibelvers. ~~[illegible]~~ ein ähnlicher Satz. den Tanchum
findet sich auch Jerus. Synhedrin X.2. והכיתי לה׳ המסתיר
פניו מבית יעקב וקויתי לו אין לך שעה קשה בעולם מאותה
שעה שאמר לו הקב״ה למשה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום
ההוא מאותה שעה וקויתי לו וכו׳

Obwohl unserem Satz selbst vorliegt so fehlt ihm T. wahrscheinlich weil
viele Lehrer aus deren Gedächtnisse citirt*) was ihnen übrigens
auch bei Bibelversen vorkommt (vgl. Landauer Lamentationes
zu Lament. 3.5.) Lament. 4.20 והנה כמקום של ספר קינות

Richt. 10.8 [illegible] aus Exod. 22.17. Vgl. Schorr
p. 38. Anm. a.

Auch 5.4. in Bezug auf 2 Sam. 6.12.

/.

*) was auch bei andern Autoren sehr häufig vorkommt. z. B.
Maimonid. More III. 17 in Bezug auf B. M. 32. b vgl. Munk
III p. 134 n. 2. 204 n. 2. ibid. c. 41 in Bezug auf Jos. 22.12. vgl.
M. ibid p. 331 n. 5.

Antimassoretisch.

1. J. [illegible] [illegible] — במלכה יהודה אדוני [illegible] עקודה :

וليس هو متصلٌ المعنى مع במלכה יהודה : J. [illegible] [illegible]

وان كان متصل باللحن بل معناه متصل بما بعده وهو [illegible]

[illegible] اى انها اقامت بعد [illegible] بيت الاهم فى ذل وخزمة

ونشفا وكانه قال [illegible] ~~وشفا~~ [illegible]

2. 5. [illegible] القصور وحقه [illegible] ضمير [illegible] المذكور

او انه تانيث الجماعة او القبيلة والاول انسب

„Dukes im Lbl. 1843. p. 52. „Nicht minder merkwürdig sind einzelne von dem [illegible] Text abweichende Lesarten [illegible] Schriftsteller in unserem Codex 63. J. L. p. 3. מן נזריך (Nah. 3. 17.) ebenso p. 8. l. 5 [illegible] (Ezech. 14. 15) für [illegible] ibid. [illegible] (Dan. 6. 14) für [illegible] p. 12. [illegible] (1 Sam. 14. 25) p. 11. ולסך (Jes. 30. 1) für ולנסך. — Auch [illegible] wird [illegible] aus den Handschriften citirt.

Die in Schnurrer: „R. Tanchumi Hierosolymitani ad libros vet. Test. Comentarii arabici specimen unacum annotationibus ad aliquot loca libri Iudicum." Tubingae 1791. mitgetheilten Noten aus dem B. d. Richter:

I. Capitel ganz.

II. 1. ויאמר אעלה אתכם. 10 נאספו אל אבותיו. 14. וימכרם ביד
22 למען נסות בם

III. 3. חמשת סרני 11 ותשקט הארץ 15 איש אטר 19. ויאמר
~~ibid.~~ 20 עלית המקרה 22 ויצא הפרשדנה 23 ויצא אהוד
31 במלמד הבקר

IV. 9. תפארת' 18. סורה אדני 20 ויאמר אליה עמד
24 הלוך וקשה

V. 5. הרים נזלו 9 לחוקקי 11 צדקות פרזונו 13 אז ירד
15 ושרי ביששכר ; ib. ברגליו 25 בספל אדירים 26 ידה ליתד
28 נשקפה ותיבב 31 כן יאבדו

VI. 2. את המנהרות ibid. ואת המערות 17 ועשית לי אות
28 והאשרה 34. ורוח ה' לבשה

VII. 13. בלול . 15 . פרי מספר החלום

VIII. 2 . בלי טוב 7 אחרי גולי המדקרה 11 הרוני באלהים

16 וידע 24 כי נראו רדף 26 והנטיפות [illegible] הסנקוד

IX. 9. החדלתי 11 החדלתי 46 והלרדונש. 46 ויקרא אל

בחרכב 23 הרה לבנון 48 נרוח

X. 8. וירעקו וירשנו 10 . חטאנו לך 12 ועמלו ומרון

XI. 9. אם משוקים 18 ויחנון 26 לדברי שראל

29 ותהי עליפתח 34 אין ולמחנו 37 וירדתי

39 ותהי חק בישראל

XII. 4. וירואני אלף. 7 ויגבר

Goldziher Ignácz stud. orient.

Prenzlauerstrasse 39.

Kl. [illegible]

Schürer p. 36. 9.11. Anm. 1
בכנאחהם [illegible]. [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ Heft 1–2

22 T f 64

במנשה ז׳ قال ابو גדעון אלפי הדל במנשה وهذا
איש ויש שכר

4. וְשִׁבְעִים עַל שְׁלֹשִׁים עֲיָרִים جحاش جمع عير
בן אתונות واما ושלשים עירים להם فهي قرى
جمع עיר גדולה واصلها ان يكون עיר بفتح تحت
العين ~~[illegible]~~ وتحرك تحت الياء لكنهم خففوها باللين
فقالوا עיר بتحرك وجمع ערים בצורות واما هنا
فهو على الاصل

وحوش ج وحاش [illegible]

יִמְכְּרֵם בְּיַד פְּלִשְׁתִּים اسلم لا بيع ومثله ימכר
יי׳ את סיסרא

בַּשָּׁנָה הַהִיא שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה تقديره אשר
היא שנת שמונה עשרה ومثله היא השנה שמונה עשרה
שנה לנבוכדנצר [illegible] Massoreten [illegible] mit Notiz [illegible], [illegible] Neubauer [illegible]

~~Die [illegible] Massora [illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible] Massora-~~
~~[illegible]~~ [illegible] על מות [illegible] Stellungen. [illegible] Raschid der Massora [illegible] Chronologie [illegible] die beiden [illegible] verbindet, [illegible]. Vgl. Note z. B. die [illegible] der Massorastelle [illegible] mit [illegible] Lexicon [illegible] לִבְנֵי über לִבְנֵי bei [illegible] Dav. b. Abr. Lexicon [illegible] mitgetheilt in Journ. asiat. 1862 I p. 383–8.

T f 65

14 וַיִּזְעֲקוּ לכו׳ תحت الزين فتح لانه امر مثل ושחטו
הפסח واذا كان فعل مستانف بالواو يكون קמץ
مثل ושחטו אותו כל קהל, וטחנו ברחים

o i.e. [illegible]

17 וַיִּצָּעֲקוּ בְּנֵי עַמּוֹן استصرخوا ونودي فيهم
فتجمعوا

T f 66 Cap. XI. 1. וְהוּא בֶּן אִשָּׁה זוֹנָה غريبة من العشيرة كما
o ed. Haabr. f. 2. بيّنا في رحב הזונה انها غريبة من البلد بدليل
قوله כי בן אשה אחרת אתה

2. וַתֵּלֶד אֵשֶׁת גִּלְעָד לוֹ בָּנִים امراته التي من الاهل
ومن البلد ويمكن انه تزوجها بعد تلك او انها كانت

معه ولم تجب اولاد وهو الذى اضطرّه ~~الى~~ لاخذ تلك
ثمّ بعد ذلك ولدت

3. אֲנָשִׁים רֵקִים كما قيل في גדעון רקים ופחזים
اى فرّاغ ولا حاجة عليهم ولاهم ممن ~~يحتاجهم~~ يعتقد به — יתרבה [illegible] 4

6 לְקָצִין رئيس ومقدم كما قالوا והיית לנו לראש

24 [illegible] 67 אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ [illegible] وراثة
مثل חרון יורישנה واما וְאֵת כָּל אֲשֶׁר הוֹרִישׁ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִפָּנֵינוּ فعنى قرض وطرد

25 [illegible] הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק التكرار تغايى ولو قال
הטוב אתה اغنى

הֲרוֹב רָב עִם יִשְׂרָאֵל مصدر من معنى الخصومة
ومثله הרוב עם שדי

29 f. 70. מִמְּסַּח הַלֶּךְ مشرقة من ישפט יי ביני ובינך

30. וַיִּדַּר יִפְתָּח اندغمت نون נדר في الدال

33 וְעַד בּוֹאֲךָ מִנִּית الى مدخل منية والكاف
زائدة

וַיִּכָּנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן انقمعوا وذلوا

34 בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלוֹת دفوف وطبول

33 Hier steht am Rande ein dem früheren gleiches [symbol] welches eine Ligatur aus נח = [illegible] zu sein scheint [illegible] נח 32 [illegible] v. 32. ohne Beziehung auf einen Commentar. p. 73. ist dieses Zeichen durch נח ausgedrückt. [illegible] Buch Jos. [illegible] Nah. p. 44. ed. Haarbr. p. 22. [illegible] der Glosse נח [illegible]

23

f. 71

35 הִכְּרִעַ הִכְרַעְתַּנִי معناه رمي وطرح على الوجه
من כרע נפל. ولفظة אוּהּ للتاوه والتحسر
וַיִּאמֶר אֲהָהּ בִּתִּי הַכְרֵעַ הִכְרַעְתִּנִי [illegible] فاضحي اي كنتي من
اعظم° اسباب فضيحتي وقيل غرقتي من עוכר ישראל — יגעתם ° Ihre [illegible]
פָּצִיתִי פִי مثل פתחתי ومثله אשר פצתה את
פיה

37 הַרְפֵּה מִמֶּנִּי كف على اتركني شهرين من الزمان

Cap. XII.

f. 72 ~~40~~

Capitel XII ist [illegible] [illegible] schwierig [illegible] [illegible] Specimen [illegible]-gebt.

3. וָאָשִׂימָה נַפְשִׁי בְכַפִּי اي خاطرت بنفسي

4. וַיַּכּוּ אַנְשֵׁי גִלְעָד אֶת אֶפְרַיִם כִּי אָמְרוּ
פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם אַתֶּם גִּלְעָד בְּתוֹךְ [אֶפְרַיִם
בְּתוֹךְ מְנַשֶּׁה ترجمة العسوان فقتلوا اهل [4] גלעד אפרים
بحرص واجتهاد لسبب ان سبط אפרים يعيّر اهل
גלעד في القديم [هو قوله: כי אמרו פליטי אפרים וג'
اي يقول° له ما خاطرك في ما بيننا ~~[illegible]~~ فهو قوله אתם
גלעד בתוך אפרים בתוך מנשה اي ليس لكم خطر
ولا مقدار بالاضافة ~~[illegible]~~ البنية نحن معشر אפרים ומנשה
وتلخيص النسوق بالعبراني ויכו אנשי גלעד את אפרים
כי אמרו פליטי אפרים לבני גלעד אתם גלעד [illegible]
ומה אתם בתוך אפרים ובתוך מנשה ولذلك قال فيه
الترجوم מה אתון חשיבין בגו בית אפרים

f. 73.

° Die in Parenthese gesetzten Worte machen nur Randglossen aus, u. fehlen im Texte.

° ω. وقيل

° Ihre: עליליה

6. אמרנא שבולת ויאמר סבולת قيل على طريق الدרש +
ان ذلك يناسب قول يعقوب عليه السلام וידגו
לרוב انه باركهم انهم ينمون كثرة كالسمك وكما
ان السمك يعطلاد خلقة كذلك كانوا ~~خلو~~ هاولاي — هاولا Sl.
يمسكوا بسبب حلقهم في افساد النطق وتغيير كنه
الاحرف عن حقيقة مخرجها ومدلولها ولا يتهيا له — ס׳ ? לה יתהויא non fuit
النطق على حقيقته كما قال ולא יכין לדבר כן — apparatus. vl. ولا l. [illegible]
اى آلة النطق صحيح مستوى — [illegible] יכין [illegible] Wort آلة النطق [illegible]

7 f 74

~~ויקבר בערי גלעד تقدير באחת מערי גלעד~~
~~او يكون اسم خاص في موضع عام ويكون معناه~~
~~בארץ גלעד وعبر عن الارض ב עיר كما يقال~~
~~ارض مصر او بلد مصر او اقليم مصر والمعنى كله~~
~~واحد وهذا هو عندي الاقرب والاوايل قالوا~~
~~انه لما قتل ابنته ولم يشاور العلما والانبيا~~
~~في امرها ~~عقبه~~ عاقبه الله ببلا صعب حتى كان~~
~~تتساقط اعضاه وتتقطع وحيث سقط منه عضو~~
~~دفن ثم لذلك قال בערי גלעד بلفظ الجمع~~
~~وقد عرفت في اول الكتاب طريقة الדרש~~
~~ومقاصدهم فيه وهذا من جملة ما ذكرنا واما~~
~~القول الاول فهو פשטיה דקרא~~

[illegible] + Gen. r. c. 97.

IV. 4. p. 13 l. 7. ואדעאיקא ? Sin gorizza Rabe
Punktiro.

p. 40. l. 5. v. u. כתם = خمس
45. 4 u. טליהדא = ...
50. 2 u. צתרה ? لכתרה
63 1 o. שטפה = شبكة
שבטה
64 2 o. גחאש = وحوش وحاش
pl. von جحش pullus asini
? 66. 3. יעתרבה يعتد به
? 31. 1 o. כראיבה سم خنادقه
خدانقه

ם
כתם

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

Nyilvánvalóan ezek voltak a doktori értekezéshez (Lipcse 1868/9) való excerptumok

Ráz

Von der Kommission des israelitischen Landeskongresses.

Der israelitische Landeskongreß hat in seiner XXXII. öffentlichen Sitzung eine Kommission entsendet, unter Anderem auch zu dem Zwecke, daß dieselbe die Bestimmungen der §§. 1, 2, 9 des Kongreßbeschlusses — sub ⁄. — über den Zurückzahlungsmodus jener Summen, welche der israelitische Landeskongreß aus dem isr. Landesschulfonde zur Deckung seiner Auslagen vorschußweise entlehnt hat, vollziehe, und wurde hiermit die Kommission mittelst sub 2⁄. beigebogenen Ministerialerlasses, Zahl 9117, auch höhern Orts betraut.

Die Kommission erlaubt sich demnach dem ehrsamen Vorstande behufs weiterer Verfügung Folgendes zur Kenntniß zu bringen:

a) Nachdem die auf 103,400 fl. sich belaufenden Gesammtkosten des Kongresses nach dem Verhältnisse der Anzahl der Deputirten auszuschlagen sind, — so entfallen auf die Wahlbezirke nach je einem Deputirten 470 fl., und somit auf diese Religionsgemeinde, welche im Kongreße durch . . . Deputirte vertreten war, . . . fl., sage . . . . . . Gulden sammt den nach dieser Summe vom 1. Februar 1869 zu berechnenden 6% Zinsen.

b) Auf Wahlkosten hat der gewesene Zentral-Ausschuß der Religionsgemeinde aus dem Schulfonde . . . fl. . . kr. entlehnt, und hat von dieser Summe diese Gemeinde, nach dem vom Zentral-Ausschusse eingelangten Ausweis . . . . fl. . . kr., sage . . . . fl. . . . kr. und nach dieser Summe vom . . .-ten . . . . . 186 . . zu berechnenden 6% Zinsen zu bezahlen.

Die sub a) und b) angeführten Kosten legt die Religionsgemeinde selbstständig auf ihre sämmtlichen zahlungsfähigen Mitglieder aus und treibt sie durch ihre eigenen Organe ein.

Der Vorstand hat die Ermächtigung, nach einmaliger schriftlicher Zahlungaufforderung und nach Verlauf von vier Wochen gegen die Säumigen die Exekution vorzunehmen.

Die ganze oben angeführte Summe ist binnen zwei Jahren, vom 1. Februar 1869 gerechnet, in gleichen halbjährigen Raten zurückzuzahlen, und hat der Gemeindevorstand die auf die Gemeinde entfallende Quote sammt Zinsen in solchen Zeitfristen an die königl. ungar. Zentral-Staatskasse in Ofen einzusenden und hiervon den gefertigten Kommissionspräsidenten (Dr. Ignaz Hirschler, Pest, Spiegelgasse Nr. 2) in Kenntniß zu setzen.